

T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI

ORTAÖĞRETİM

SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

TÜRKİYE YÜZYILI
MAARİF MODELİ

2026

İÇİNDEKİLER

1. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	2
1.1. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI	2
1.2. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR	3
1.3. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMA, ÖĞRENME ÇIKTISI SAYISI VE SÜRE TABLOLARI	6
1.4. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI VE EBATLARI	7
1.5. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	8
2. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA YER ALAN FARKLI SINIF DÜZEYLERİNE AİT TEMALAR	10
2.1. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI I	10
2.2. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI II	33
2.3. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI III	54

1. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1.1. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI

Sosyal Bilim Çalışmaları Dersi Öğretim Programı insanı merkeze alan disiplinler arası bir yaklaşımla yapılandırılmıştır. Günümüzde sosyal, ekonomik ve teknolojik alanlarda yaşanan hızlı değişim; iletişim teknolojilerinin ve sosyal medyanın yoğun kullanımı, bireylerin ve toplumların karşılaştığı karmaşık sorunlar, sosyal bilimlerin önemini her zamankinden daha fazla artırmıştır.

Çağdaş dünyada birey yalnızca içinde bulunduğu çağın koşullarına uyum sağlayacak bilgi ve donanıma değil aynı zamanda bu çağın sorunlarına çözüm üretebilecek eleştirel, yaratıcı ve sorumlu düşünme yetkinliklerine de sahip olmalıdır. Bu bağlamda sosyal bilimler öğretimi; bireyin kişisel ihtiyaçları ile toplumun beklentileri arasında denge kuran, eleştirel bakış açısına sahip, üretken ve sorumlu bireyler yetiştirmede önemli bir rol üstlenir.

Program öğrencilere sosyal bilimlerin temel kavram, yöntem ve bakış açılarını kazandırarak öğrencilerin birey-toplum-çevre ilişkisini anlamlandırmalarını amaçlar. Bu doğrultuda tarih, coğrafya, felsefe, sosyoloji, ekonomi gibi temel sosyal bilim disiplinlerinden yararlanılmış; öğrencilerin geçmişten günümüze uzanan toplumsal, kültürel ve ekonomik süreçleri çok boyutlu analiz edebilmeleri hedeflenmiştir. Programın temaları öğrencilerin yaşadıkları toplumun kültürel, ekonomik ve siyasal yapısını kavrayabilmelerini; toplumsal olayları neden-sonuç ilişkisi içinde değerlendirebilmelerini ve sosyal bilimlere ait kavramları günlük yaşamla ilişkilendirebilmelerini destekleyecek biçimde yapılandırılmıştır.

Programda bilgi aktarımından çok bilgiyi yapılandırma ve uygulama esas alınmıştır. Öğrencilerin sosyal bilimlerin temel fikir ve ilkelerini yaşamla ilişkilendirerek öğrenmeleri, diğer derslerde kazandıkları bilgileri uygulamalı öğrenme süreçleriyle bütünleştirmeleri hedeflenmiştir.

Program, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin temel ilkeleri doğrultusunda bireyin hem kendi kimliğini hem de ait olduğu toplumsal yapıyı anlamasına katkı sunacak biçimde yapılandırılmıştır. Bu doğrultuda sosyal bilimlere özgü alan becerileri, kavramsal beceriler, okuryazarlık becerileri, sosyal-duygusal öğrenme becerileri ve değerler bütüncül bir anlayışla ele alınmıştır.

Sosyal bilim çalışmaları dersi; öğrencilere yaşadıkları dünyayı anlamlandırma, bireysel ve toplumsal kimlik bilinci geliştirme, farklı kültürleri tanıma, doğal ve beşerî çevre arasındaki ilişkileri kavrama, karar verme ve problem çözme gibi beceriler kazandırmayı amaçlar. Bu doğrultuda öğrencilerin sosyal bilimler perspektifinden hareketle geçmiş-bugün-gelecek bağlantısını kurmaları, mekânsal farkındalık geliştirmeleri, etik değerlerle uyumlu düşünmeleri ve akademik düşünme becerilerini günlük yaşamda kullanabilmeleri hedeflenmiştir.

Programın içeriği, sosyal bilimlerin doğasından kaynaklanan disiplinler arası bütünlük anlayışıyla oluşturulmuştur. Öğrenciler tarihsel olayları coğrafi bağlamda değerlendirme, felsefi sorgulama yoluyla farklı bakış açılarını anlamlandırma ve toplumsal olgulara bilimsel temelde yaklaşma fırsatı bulurlar. Böylelikle öğrenciler sadece bilgi edinen değil düşünen, sorgulayan, analiz eden ve yorumlayan bireyler olarak yetişirler.

Programda beceri temelli öğretim benimsenmiş olup öğrencilerin öğrendiklerini günlük yaşamda kullanabilecekleri bilgi ve becerilere dönüştürmeleri hedeflenmiştir. Bu doğrultuda öğretim süreci; öğrencilere katılım, araştırma, gözlem, tartışma ve problem çözme temelli öğrenme ortamları sağlayacak biçimde tasarlanmıştır.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları" ile "Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanan Sosyal Bilim Çalışmaları Dersi Öğretim Programı'yla öğrencilerin

1. Geçmiş, bugün ve gelecekteki siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik olayları değerlendirirken sosyal bilimlere ait kavram ve becerilerden yararlanmaları, dünyayı ve küresel gelişmeleri anlamaları,
2. Tarih, coğrafya, felsefe ve diğer sosyal bilim disiplinleri arasında bağlantılar kurarak edindikleri bilgi ve becerileri günlük yaşamla ilişkilendirmeleri,
3. Millî kimlik bilincine sahip olarak Türkiye'nin kültürel, tarihi ve coğrafi birikimini anlamaları,
4. Birey-toplum-doğa ilişkisini sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde değerlendirmeleri,
5. İnsan hakları, adalet, eşitlik, özgürlük, hoşgörü ve dayanışma gibi evrensel değerleri içselleştirmeleri,
6. Farklı görüş ve kültürlerle saygılı, empati kurabilen ve demokratik tutum geliştiren bireyler olmaları,
7. Sosyal bilimler alanında araştırma yaparken sosyal bilimlere özgü yöntem ve teknikleri doğru kullanmaları,
8. Toplumsal sorunları analiz ederken olaylara disiplinler arası bir yaklaşımla bakmaları,
9. Bilimsel düşünme alışkanlığı kazanmaları,

10. Sorunların tespit edilmesi, araştırılması ve çözülmesinde nesnel davranmaları,
11. Toplumun kültürel mirasını benimseme, koruma ve gelecek nesillere aktarmada sorumluluk üstlenmeleri,
12. Karmaşık ve çok yönlü toplumsal konulara ilişkin eleştirel düşünme becerisi geliştirmeleri,
13. Yaşamlarının çeşitli alanlarında (kişisel, akademik, mesleki vb.) kullanılabilir temel bilgi ve aktarılabilir beceriler kazanmaları amaçlanmaktadır.

Bu amaçlar doğrultusunda Sosyal Bilim Çalışmaları Dersi Öğretim Programı öğrencilerin sosyal bilimlerin yöntem, kavram ve değerlerinden yararlanarak birey-toplum ilişkisini anlamlandırılmalarına, toplumsal sorunlara çözüm üretmelerine ve çağın gerektirdiği donanıma sahip sorumlu, bilinçli ve katılımcı bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlamayı hedeflemektedir.

1.2. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR

Bu öğretim programının uygulanma sürecinde aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulmalıdır:

- Sosyal Bilim Çalışmaları Dersi Öğretim Programı, "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni" temel alınarak yapılandırılmıştır. Derslerin tasarlanması, ölçme ve değerlendirme süreçlerinin planlanması ile ders kitabı ve diğer materyallerin hazırlanmasında söz konusu metin dikkate alınmalıdır. Bütün eğitim öğretim faaliyetleri, "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni"nde işaret edilen öğrenci profiline ulaşılmasını sağlayacak biçimde planlanmalı ve yürütülmelidir.
- Programda öğrencilere kazandırılması amaçlanan bilgi ve beceriler öğrenme çıktıları ile ifade edilir. Öğrenme çıktıları, temalarda yer alan içerikle ilişkili alan becerileri ve kavramsal beceriler esas alınarak yapılandırılmış; her çıktı için süreç bileşenleri belirlenmiştir. Uygulamada süreç bileşenlerinin öğrenciler tarafından eksiksiz ve bütüncül biçimde deneyimlenmesi esastır.
- Sosyal Bilim Çalışmaları Dersi Öğretim Programı ön koşulluluk gerektirmeyen temalardan oluşmaktadır. Bu durum sosyal bilim çalışmaları derslerinin her sınıf seviyesinde seçilebilmesine imkân sağlamaktadır. Ancak sosyal bilim çalışmaları (I, II, III) dersinin seçiminde sıralamaya dikkat edilmesi uygundur. Temaların işleniş sırası ve temalara ayrılan süre programda belirtilmiştir. Bununla birlikte zümre öğretmenleri planlamalarını öğrenci düzeylerini, ülke genelindeki ölçme-değerlendirme takvimini ve çevresel şartları dikkate alarak yapmalıdır.
- Sosyal Bilim Çalışmaları Dersi Öğretim Programı haftada 2 ders saati uygulanmak üzere hazırlanmıştır. Dersin belirtilen saatten az veya fazla seçilmesi hâlinde; temalar için ayrılan sürelerde öğrenme-öğretme uygulamaları ve bu kapsamdaki etkinlikler (okul dışı etkinlikler dâhil), zümre öğretmenler kurulunca öğrencilerin hazır bulunuşluk ve ihtiyaçlarına göre zenginleştirilebilir, çeşitlendirilebilir veya sadeleştirilebilir.
- Programda yer alan öğrenme-öğretme yaşantıları; öğrencilere bütüncül bakış açısı kazandıran, kalıcı öğrenmeyi destekleyen, farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanıma sunan ve disiplinler arası ilişkileri görmeyi kolaylaştıran bir çerçevede sunulmuştur. Yaşantıların yürütülmesinde öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerine yönelik süreçlerin tamamının bir arada işletilmesi esastır. Bununla birlikte planlamalar, öneri niteliğinde olan uygulamalarda ilgili temanın öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri başta olmak üzere ilişkilendirilen tüm eğilimler ile programlar arası bileşenler dikkate alınarak yapılmalıdır. Öğrencilerin deneyimlemesi gereken yaşantılarda da bu doğrultuda bazı uyarlamalar yapılabilmektedir. Sosyal bilim çalışmaları dersinde her temada en az bir performans görevi verilir. Performans görevleri sözlü sunum veya yazılı anlatım şeklinde gerçekleştirilir. Öğrenciler, performans görevleri için ders dışında hazırlık yapabilirler ancak hazırlanan çalışmalar sınıfta paylaşılmalıdır.
- Öğrenme-öğretme sürecinde kazandırılması amaçlanan bilgi ve becerilere uygun olarak millî kültürümüzün ve değerlerimizin yansıtılmasına özen gösterilmelidir.
- Program, öğrencinin bütünsel gelişimini esas alır. Öğrencilerin zihinsel, sosyal-duygusal, fiziksel ve ahlaki özellikleri bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalı; öğrenme-öğretme yaşantıları bu özellikler ile öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre esnek bir yapıda düzenlenmelidir. Bu bakış açısına bağlı olarak program, sürekli değerlendirme anlayışını öğrenme-öğretme yaşantılarının temel öğelerinden biri olarak görmektedir. Öğrenme-öğretme yaşantıları planlanırken güncel içerikler ve farklı ilişkilendirmeler de dikkate alınmalıdır.
- Öğrenme-öğretme sürecinde öğrencinin aktif katılımı esas alınmalı; düşüncelerin özgürce paylaşılabilirdiği, sosyal ve duygusal becerilerin gelişimini destekleyen sınıf ortamı oluşturulmalıdır.
- Eğitim öğretim süreçlerinde Türkçenin doğru ve etkili kullanımına, öğrencilerin söz varlığının ve dil becerilerinin geliştirilmesine özen gösterilmelidir.

Programlar Arası Bileşenler

Sosyal Bilim Çalışmaları Dersi Öğretim Programı, bütüncül program anlayışına uygun olarak hazırlanmıştır. Bu nedenle program genelinde öğrenme çıktılarının yanı sıra her bir temada yer alan sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler ve okuryazarlık becerilerinin de öğrencilere kazandırılması amaçlanmaktadır. Öğrenme-öğretme uygulamaları, öğrencilerin bu bileşenleri kazanabilecekleri şekilde planlanmalı ve yürütülmelidir. Bu süreçte programlar arası bileşenlerin öğrenme sürecinin doğal bir parçası olarak ele alınmasına dikkat edilmelidir.

Programlar arası bileşenler; öğrencilerin bilgiyi içselleştirmelerinin ötesinde bu bilgiyi millî ve manevî değerlerle yoğurarak eyleme dönüştürmelerini ve hayata yetkin ve erdemli bir perspektiften bakmalarını destekler. Bu nedenle her bileşenin öğrencilerin edindiği bilgi ve becerilerle bütünleştirilmesi büyük önem taşır.

Sosyal Bilim Çalışmaları Dersi Öğretim Programı, programlar arası bileşenler aracılığıyla öğrencilerin akademik, sosyal, kültürel ve duygusal gelişimlerini desteklemeyi hedefler. Böylelikle öğrencilerin; edindikleri yetkinlikleri Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nde hayata yansıtan, yaşam boyu öğrenmeye açık, toplumsal sorumluluk bilimine sahip bireyler olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır.

İçerik Çerçevesi

Sosyal Bilim Çalışmaları Dersi Öğretim Programı'nın içerik çerçevesi, konu alanı öğretiminde ortak temalar etrafında bütüncül ve disiplinler arası bir anlayışla yapılandırılmıştır. Temalarda ele alınacak konular, içerik çerçevesinde başlıklar hâlinde sıralanmış ve her bir temanın anahtar kavramlarına yer verilmiştir. İçerik çerçevesi, ilgili öğrenme-öğretme yaşantılarında program bileşenleri ile ilişkilendirilerek detaylandırılmıştır.

Program; öğrencilerin geçmişi anlaması, günümüz problemlerini çözümlenmeyi öğrenmesi ve geleceğe ilişkin düşünsel bir bakış açısı geliştirmesi için bir bütünlük içinde tasarlanmıştır. Bu doğrultuda içeriğin planlanmasında öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri ve yaş özellikleriyle birlikte temel eğitim sürecinde edindikleri bilgi, beceri, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, eğilim ve değerler dikkate alınmıştır.

Öğrenme Kanıtları (Ölçme ve Değerlendirme)

Sosyal Bilim Çalışmaları Dersi Öğretim Programı'nda ölçme ve değerlendirme süreci, programın diğer bölümlerinden bağımsız değildir. Bu nedenle ölçme ve değerlendirme uygulamaları, öğrenme-öğretme yaşantılarının doğal bir parçası olarak ele alınmalı ve öğrencilerin gelişim süreçlerine ilişkin anlamlı geri bildirimler sunulmalıdır.

Değerler, eğilimler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri ve okuryazarlık becerileri öğrenme-öğretme sürecinin doğal unsurları olarak kabul edildiğinden bunlara ilişkin doğrudan ölçme araçları ayrıca verilmemiştir. Ölçme ve değerlendirme yöntemleri, öğretmen rehberliğinde ve öğrencilerin etkin katılımını destekleyecek biçimde tüm öğrenme-öğretme süreçlerinde kullanılabilir şekilde tasarlanmıştır.

Programda sunulan ölçme ve değerlendirme araçları öğretmenlere rehberlik etmesi amacıyla hazırlanmış olup bu araçların öğrencilerin bireysel özellikleri, ilgi ve ihtiyaçlarına göre öğretmenler tarafından çeşitlendirilmesi beklenmektedir. Öğrencilerin bilgi ve becerilerinin ölçülmesinde, eğilimlerinin ise süreç içinde izlenmesi ve geliştirilmesinde günlük yaşamla ilişkili, problem çözmeye dayalı ve ilgi çekici görevler kullanılmalı; öğrencilere yargılayıcı olmayan, motive edici geri bildirimler verilmelidir.

Programdaki temalarda yer alan becerilerin ölçümünde zihin haritası, açık uçlu sorular, metin yazma, performans görevi, öğrenme günlüğü, yapılandırılmış grid, dereceli puanlama anahtarı, yansıtma yazısı, kontrol listesi, öz, akran ve grup değerlendirme formları, balık kılçığı, Venn şeması, kavram haritası, karşılaştırma tablosu gibi araçlar kullanılmalıdır. Öğrenme süreci boyunca öğrencilerin gelişimi izlenmeli ve gelişim süreçleri değerlendirilerek geri bildirim sağlanmalıdır. Geri bildirim süreci, öğrencilerin kendi öğrenmelerini fark etmelerini ve öz değerlendirme becerilerinin gelişmesini desteklemelidir.

Programda dijital olanaklar da ölçme ve değerlendirme sürecine dâhil edilmiştir. Bu kapsamda bilgi görseli, broşür, poster ve afiş gibi ürünlerin yanı sıra sanal panolar ve dijital sunumların kullanımı önerilmektedir.

Her temada yer alan performans görevlerinde öğrencilerden çalışma yaprağı, kısa metin, duvar gazetesi, sunum, poster, mektup, rapor veya ürünler hazırlamaları beklenmektedir. Bu ürünler, öğrenci portfolyolarında toplanarak hem süreç hem de sonuç değerlendirmelerinde kullanılmalıdır.

Sosyal Bilim Çalışmaları Dersi Öğretim Programı'nın ölçme ve değerlendirme anlayışı; öğrencilerin yalnızca bilgi düzeylerini değil iş birliği gibi sosyal-duygusal becerilerini; empati, güven gibi eğilimleri ve duyarlılık, sorumluluk gibi değerleri de görünür kılmayı amaçlar. Böylece öğrenciler öğrenme sürecinin aktif öznesi hâline gelir; edindikleri bilgi ve becerileri gerçek yaşam bağlarına aktararak anlamlı öğrenmeler gerçekleştirirler.

Öğrenme-Öğretme Yaşantıları

Sosyal Bilim Çalışmaları Dersi Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin bütüncül anlayışı temelinde yapılandırılmıştır. Program; öğrencilerin bilgi, beceri ve eğilimleri ile programlar arası bileşenler olan değer, sosyal-duygusal öğrenme becerileri ve okuryazarlık becerileri arasında anlamlı bağlar kurulmasını sağlayarak aktif ve etkileşimli öğrenme yaşantılarını uygulamayı esas alır. Bu doğrultuda programda yer alan öğrenme-öğretme yaşantıları; öğrencilerin akademik, sosyal, kültürel ve duygusal gelişimlerini desteklemeye ve onlara disiplinler arası bir bakış açısı kazandırmaya yöneliktir.

Öğrenme süreci; farklı öğrenci ihtiyaçlarını karşılayabilecek esnek, zenginleştirilmiş ve anlamlı bağlamlar içinde gerçekleşir. Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri, ilgileri ve öğrenme profilleri dikkate alınarak içerik, süreç ve ürün bakımından farklılaştırılmış öğrenme fırsatları sunulmalıdır. Öğretim sürecinde öğrencilerin hem bağımsız öğrenme hem de iş birliğine dayalı öğrenme becerilerini geliştirmeye olanak tanıyan stratejiler tercih edilmelidir. Öğretim materyalleri hazırlanırken zümre öğretmenleri ve diğer branş öğretmenleri ile iş birliği yapılması önerilmektedir.

Programın uygulanmasında bağlamsal ve yaşantısal öğrenme anlayışı esas alınmalı; araştırma, sorgulama ve keşfetmeye dayalı süreçler yapılandırılmalıdır. Bu doğrultuda öğrencilerin sosyal bilimlere yönelik ilgisini artırmak amacıyla öğretmenler tarafından ön hazırlık çalışmaları yaptırılabilir ve sosyal bilim kaynaklarından oluşan sınıf veya okul kitaplıkları oluşturulabilir.

Program öğrencilerin disiplinler arası ilişkilendirme becerilerini geliştirmeye önem verir. Bu doğrultuda tarih, coğrafya, felsefe, sosyoloji, psikoloji vb. sosyal bilim disiplinlerinden yararlanır. Böylelikle öğrenciler birey, toplum ve çevre arasındaki etkileşimi çok yönlü biçimde analiz edebilirler.

Öğrenme-öğretme sürecinde görsel, işitsel, dijital ve teknoloji destekli materyallerin etkin biçimde kullanılması önerilmektedir. Video, etkileşimli bilgi görseli, animasyon, artırılmış gerçeklik uygulamaları, sanal geziler ve etkileşimli haritalar gibi araçlarla öğrenme ortamları zenginleştirilmelidir.

Program, öğrencilerin araştırma ve inceleme süreçlerinde aktif rol almalarını destekler. Öğrencilerin bilimsel araştırma basamaklarını izleyerek veri toplama, analiz etme, çıkarım yapma, raporlaştırma ve sunma becerilerini geliştirmelerini hedefler. Bu süreçte öğretmenler rehber, kolaylaştırıcı ve model rollerini üstlenmelidir.

Öğrenme-öğretme süreci, öğrencilerin çevreleriyle etkileşim kurarak zengin deneyimler edinmelerini sağlayacak biçimde planlanmalıdır. Bu kapsamda sınıflar ve okul kütüphanelerinin yanı sıra müzeler, sergiler, tarihî mekânlar, parklar gibi okul dışı öğrenme ortamlarından yararlanılmalıdır. Saha çalışmaları, uzman seminerleri, akran öğretimi etkinlikleri ve artırılmış ya da sanal gerçeklik uygulamaları sosyal bilimlerle gerçek yaşam arasındaki ilişkiyi güçlendiren önemli öğrenme araçlarıdır. Öğrenme ortamlarının seçimi yapılırken öğrenci özellikleri, okul imkânları ve ekonomik sürdürülebilirlik dikkate alınmalıdır.

Kavram öğretimi, programın özünü oluşturan unsurlardan biridir. Öğrencilerin sosyal bilimlerle ilgili kavramları doğru anlamaları, kavramlar arası ilişkileri kurmaları ve kavram yanılgılarından kaçınmaları için kavram haritası, zihin haritası, kavram ağından yararlanılabilir. Ayrıca afiş, broşür, kavram bulutu ve poster gibi görsel materyallerden de yararlanılması önerilmektedir. Öğretmenlerden öğrencilerini bu tür materyalleri hazırlama ve kullanma konusunda teşvik etmeleri beklenmektedir.

Program öğrencilerin değerleri tanıma, yorumlama ve içselleştirme süreçlerine önem verir. Öğrencilerin millî, ahlaki, insani ve evrensel değerleri Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nde içselleştirerek yaşantıya dönüştürmelerine olanak sağlayan öğrenme ortamları oluşturulmalıdır. Bu süreçte değer açıklama, değer analizi, ahlaki ikilem, eylem öğrenme ve gözlem yoluyla öğrenme yaklaşımlarından yararlanılabilir.

Farklılaştırma

Sosyal Bilim Çalışmaları Dersi Öğretim Programı'nın farklılaştırma bölümü, öğrencilerin bireysel farklılıklarını gözeterek öğrenme sürecine etkin biçimde katılmalarını sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Program; öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini, ilgi alanlarını, öğrenme profillerini ve öğrenme hızlarını dikkate alarak kapsayıcı bir eğitim ortamı oluşturmayı hedefler. Bu doğrultuda öğretim süreci; öğrencilerin zihinsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve ahlaki gelişim alanlarını destekleyecek biçimde esnek olarak planlanır.

Farklılaştırma bölümü zenginleştirme ve destekleme olmak üzere iki temel kısımdan oluşmaktadır. Zenginleştirme, akranlarına göre daha ileri düzeyde olan öğrencilerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarabilmek amacıyla içerik, süreç ve ürün açısından derinleştirilmiş öğrenme etkinliklerini kapsar. Bu etkinlikler öğrencilerin araştırma yapma, analiz etme, yorumlama ve farklı bakış açıları geliştirme becerilerini güçlendirecek niteliktedir. Destekleme ise öğrenme sürecinde güçlük yaşayan öğrencilerin gereksinim duyduğu alanlarda ek zaman, rehberlik ve sadeleştirilmiş içerik aracılığıyla öğrenmelerinin desteklenmesini hedefler. Bu kapsamda öğrencilerin konuları somutlaştırarak anlamalarını sağlayacak yönlendirici materyallere ve uygulamalara yer verilir.

Farklılaştırma sürecinde aynı öğrenme çıktısına farklı yollarla ulaşılabilmesi için öğretmen tarafından içerik, süreç ve ürün öğrenci özelliklerine göre uyarlanır. Böylece sınıftaki her öğrenci kendi öğrenme biçimine ve hızına uygun bir öğrenme deneyimi yaşar.

1.3. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMA, ÖĞRENME ÇIKTISI SAYISI VE SÜRE TABLOLARI

SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ-I

TEMA	Öğrenme Çıktısı Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
KÜLTÜREL MİRAS VE İLK ÇAĞ ANADOLU MEDENİYET HAVZASI	3	10	14
TÜRKİSTAN'DAN ÖN ASYAYA TÜRKLER	5	14	19
GÖÇ OLGUSUNU ANLAMAK	3	14	19
BEŞERÎ HAREKETLER	2	10	14
DOĞA VE İNSAN İLİŞKİSİ	2	10	14
TOPLUM VE KÜLTÜR	1	10	14
OKUL TEMELLİ PLANLAMA*	-	4	6
TOPLAM	16	72	100

SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ-II

TEMA	Öğrenme Çıktısı Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
MEDENİYETLERİ BİRLEŞTİREN YOLLAR	2	14	19
TÜRK TARİHİNDEKİ BAŞKENTLER	2	14	19
KÜÇÜLEN DÜNYA	2	14	19
KÜRESELLEŞME VE SONUÇLARI	2	10	14
BİLGİ, GERÇEKLIK VE HAKİKAT	1	10	14
SOSYAL DEĞİŞME VE KUŞAKLAR	2	6	9
OKUL TEMELLİ PLANLAMA*	-	4	6
TOPLAM	11	72	100

SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ-III

TEMA	Öğrenme Çıktısı Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
I. VE II. DÜNYA SAVAŞLARININ TOPLUMA YANSIMALARI	1	10	14
XXI. YÜZYILDA BİLİM VE TEKNOLOJİ İLE DEĞİŞEN DÜNYA	2	14	19
İNSANLIĞI İLGİLENDİREN SORUNLAR	1	12	17
ULUSLARARASI KURULUŞLAR	1	12	17
ÖZGÜRLÜK VE SORUMLULUK İLİŞKİSİ	2	10	14
TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME VE TOPLUMSAL ÇÖZÜLME	1	10	14
OKUL TEMELLİ PLANLAMA*	-	4	5
TOPLAM	8	72	100

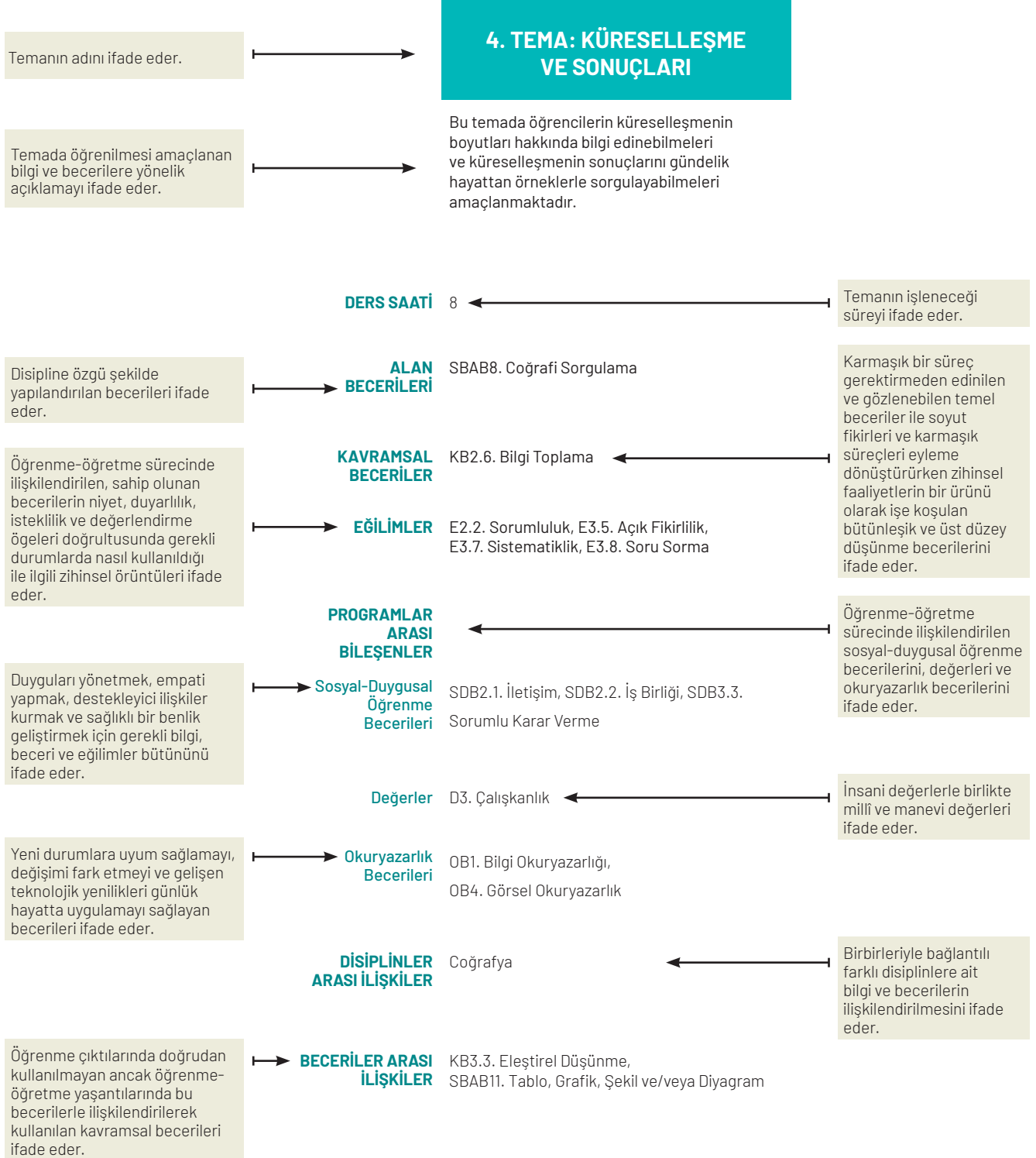
* Zümre öğretmenler kurulu tarafından ders kapsamında yapılması kararlaştırılan çalışmalar (okul dışı öğrenme etkinlikleri, araştırma ve gözlem, sosyal etkinlikler, proje çalışmaları, yerel çalışmalar, okuma çalışmaları vb.) için ayrılan süredir. Çalışmalar için ayrılan süre, eğitim öğretim yılı içinde planlanır ve yıllık planlarda ifade edilir.

1.4. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI VE EBATLARI

SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERS KİTABI	FORMA SAYILARI	KİTAP EBADI
SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ-I	10-12	19,5 cm X 27,5 cm
SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ-II	10-12	19,5 cm X 27,5 cm
SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ-III	10-12	19,5 cm X 27,5 cm

1.5. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Tema temelli yaklaşımla hazırlanan Sosyal Bilim Çalışmaları Dersi Öğretim Programı, 9. sınıflardan itibaren seçmeli olarak haftada 2 ders saati uygulanabilecek şekilde düzenlenmiştir. Programda her sınıf düzeyinde 6 tema yer almaktadır. Temaların yapısı ve bu yapıya ilişkin açıklamalar şematik olarak aşağıda sunulmuştur.

			Dersin kodu
Öğrenme yaşantıları sonunda öğrenciye kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri ve becerilerin süreç bileşenlerini ifade eder.	ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ	SBC.II.4.1. Küreselleşmenin boyutları hakkında bilgi toplayabilme a) Küreselleşmenin boyutlarıyla ilgili gerekli bilgilere ulaşmak için hangi araçları kullanacağını belirler.	Sınıf seviyesi Tema numarası Öğrenme çıktısı numarası
Disipline ait başlıca genelleme, ilke, anahtar kavramlar, sembolleri vb. ifade eder.	İÇERİK ÇERÇEVESİ Anahtar Kavramlar	Altı Boyutu ile Küreselleşme Küreselleşmenin Sonuçları bilim ve teknolojiye küreselleşme, ekonomik küreselleşme, eğitimin küreselleşmesi, siyasi küreselleşme, sosyokültürel küreselleşme	Öğrenme sürecinde ele alınan bilgi kümesini (bölüm/konu/alt konuya ilişkin sınırları) ifade eder.
Öğrenme çıktıkları, eğitim, programlar arası bileşenler ve öğrenme kanıtları arasında kurulan ve anlamlı ilişkilere dayanan öğrenme-öğretme sürecini ifade eder.	ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme) ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI Temel Kabuller	Bu temadaki öğrenme çıktıları öz değerlendirme formu ve grup değerlendirme formuyla değerlendirilebilir. Bu temada performans görevi olarak öğrencilerden küreselleşmenin olumsuz sonuçlarına karşı çözüm önerileri geliştirmeleri ve geliştirdikleri bu önerilerden yola çıkarak duvar gazetesi hazırlamaları istenebilir. Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ve grup değerlendirme formuyla değerlendirilebilir.	Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi ile uygun ölçme ve değerlendirme araçlarını ifade eder.
Yeni bilgi ve becerilerin öğrenilmesi için sahip olunması gereken ön bilgileri ve/veya becerileri ifade eden temel kabullerin değerlendirilmesi ile öğrenme sürecindeki ilgi ve ihtiyaçların belirlenmesini ifade eder.	Ön Değerlendirme Süreci Köprü Kurma	Öğrencilerin küreselleşme süreci hakkında bilgi sahibi olduğu kabul edilmektedir. Öğrencilere küreselleşme sürecine ilişkin kavram haritası çalışması yaptırılabilir veya öğrencilerin küreselleşme sürecine yönelik ön bilgileri, soru-cevap yöntemiyle belirlenebilir. Dünya haritası üzerinde farklı dönemlerde ticaret yolları (İpek Yolu, Baharat Yolu, Kürk Yolu), göç hareketleri, iletişim ağları gösterilir. Öğrencilerden aşağıdaki sorularla köprü kurlmaları istenebilir: Bu yolun (İpek Yolu, Baharat Yolu, Kürk Yolu'ndan herhangi biri) açılması insanları nasıl etkilemiştir? Günümüzde buna benzer bir durum var mıdır?	Önceki öğrenme-öğretme süreçlerinden getirildiği kabul edilen bilgi ve becerileri ifade eder.
Hedeflenen öğrenci profili ve temel öğrenme yaklaşımları ile uyumlu öğrenme-öğretme yaşantılarının hayata geçirildiği uygulamaları ifade eder.	Öğrenme-Öğretme Uygulamaları	SBC.II.4.1 Küreselleşmenin boyutları hakkında bilgi toplamak amacıyla bireysel çalışma veya grup çalışması planlanabilir. Bu kapsamda öğrencilerin genel ağıdan yararlanarak ilgili konuya yönelik kaynakları incelemeleri istenir. Sınıfça incelenen materyallerden elde edilen bilgilerin öğretmen rehberliğinde tartışılarak doğrulanması sağlanır (SDB2.1, SDB2.2).	Mevcut bilgi ve beceriler ile edinilecek bilgi ve beceriler arasında bağlantı oluşturma sürecinin yanı sıra edinilecek bilgi ve beceriler ile günlük hayat deneyimleri arasında bağ kurmayı ifade eder.
Öğrenme profilleri bakımından farklılık gösteren öğrencilere yönelik çeşitli zenginleştirme ve desteklemeye ilişkin öğrenme-öğretme yaşantılarını ifade eder.	FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme	Öğrencilere güvenilir genel ağ sayfalarından (resmî sayfalar, akademik dergi sayfaları, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlara ait sayfalar vb.) küreselleşme hakkında bilgi toplama görevi verilebilir. Öğrencilere Alev Alatlının küreselleşme ile ilgili düşüncelerinin analiz edilmesi ve küreselleşmenin uluslararası ilişkilere olan etkileri konularında araştırma yapma görevi verilebilir. Öğrencilerin söz konusu araştırma görevlerini tüm sınıf/okul ile paylaşabilmeleri için panel düzenlenebilir.	Akranlarından daha ileri düzeydeki öğrencilere genişletilmiş ve derinlemesine öğrenme fırsatları sunan, onların bilgi ve becerilerini geliştiren öğrenme-öğretme yaşantılarını ifade eder.
Öğretmenin ve programın güçlü ve iyileştirilmesi gereken yönlerinin öğretmenlerin kendileri tarafından değerlendirilmesini ifade eder.	Destekleme ÖĞRETMEN YANSITMALARI	Küreselleşme ile ilgili görsel ya da yazılı basından haberler öğrenciler tarafından incelenebilir. Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.	Öğrenme sürecinde daha fazla zaman ve tekrara ihtiyaç duyan öğrencilere ortam, içerik, süreç ve ürün bağlamında uyarlanmış öğrenme-öğretme yaşantılarını ifade eder.

2. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA YER ALAN FARKLI SINIF DÜZEYLERİNE AİT TEMALAR

2.1. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI I

1. TEMA: KÜLTÜREL MİRAS VE İLK ÇAĞ ANADOLU MEDENİYET HAVZASI

Bu temada öğrencilerin İlk Çağ'da Anadolu'da kurulan medeniyetleri, kültürel miras türlerini ve bu mirasların günümüze ulaşma süreçlerini incelemeleri amaçlanmaktadır. Bireysel ve toplumsal kimliğin oluşumunda kültürel mirasın rolünü kavrayarak kendi kültürleri ile diğer kültürleri tanımaları, kültürel norm ve düşüncelere uygun davranış geliştirmeleri amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 10

ALAN BECERİLERİ SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma, SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama)

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.3. Özetleme

EĞİLİMLER E2.2. Sorumluluk, E3.1. Muhakeme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık

Değerler D19. Vatanseverlik, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Tarih, Sanat Tarihi, Coğrafya, Arkeoloji, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.5. Sınıflandırma, KB2.18. Tartışma, SBAB10. Harita Becerisi (SBAB10.2. Haritayı Çözümleme), BTYAB5.2. Verileri Toplama ve Düzenleme, BTYAB5.4. Bulguları Yorumlama

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

SBÇ.1.1.1. Kültürel miras kavramını ve kültürel miras türlerini özetleyebilme

- Kültürel miras kavramı ve kültürel miras türlerinin özellikleriyle ilgili çözümlenme yapar.*
- Kültürel miras türlerini farklı kategorilere göre sınıflandırır.*
- Kültürel miras türlerinin özelliklerini yorumlar.*

SBÇ.1.1.2. İlk Çağ Anadolu medeniyet havzasından günümüze ulaşmış kültürel miras alanlarını kaynağa dayalı olarak yorumlayabilme

- İlk Çağ Anadolu medeniyet havzasından günümüze ulaşmış kültürel miras alanlarını farklı kaynaklardan inceler.*
- İlk Çağ Anadolu medeniyet havzasından günümüze ulaşmış kültürel miras alanlarına ilişkin kaynaklarda verilen bilgileri bağlamdan kopmadan sözlü, yazılı ve görsel biçimlere dönüştürür.*
- İlk Çağ Anadolu medeniyet havzasından günümüze ulaşmış kültürel miras alanlarını kendi ifadeleriyle yeniden yorumlar.*

SBÇ.1.1.3. İlk Çağ'da Anadolu'daki medeniyetlerin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel yapılarını kanıta dayalı olarak sorgulayabilme ve araştırabilme

- İlk Çağ'da Anadolu'daki medeniyetlerin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel yapılarına ilişkin merak ettiği soruları sorar.*
- İlk Çağ'da Anadolu'daki medeniyetlerin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel yapıları hakkında farklı kaynaklardan bilgi toplar.*
- İlk Çağ'da Anadolu'daki medeniyetlerin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel yapıları ile ilgili verilen kaynakları inceler.*
- İlk Çağ'da Anadolu'daki medeniyetlerin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel yapıları ile ilgili verilen kaynakları sorgular.*
- İlk Çağ'da Anadolu'daki medeniyetlerin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel yapıları ile ilgili verilen kaynakları yorumlar.*
- İlk Çağ'da Anadolu'daki medeniyetlerin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel yapıları ile ilgili kanıta dayalı ürün hazırlar ve bu ürünü paylaşır.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Kültürel Miras Kavramı ve Kültürel Miras Türleri

İlk Çağ Anadolu Medeniyet Havzasından Günümüze Ulaşmış Kültürel Miras Alanları

İlk Çağ'da Anadolu'daki Medeniyetlerin Siyasal, Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Yapıları

Anahtar Kavramlar

arkeolojik alan, gelenek, kültürel miras, sit alanı, somut kültürel miras, somut olmayan kültürel miras, su altı kültürel mirası

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu temadaki öğrenme çıktıları; kavram haritası, çalışma yaprağı, yansıtma yazısı, dereceli puanlama anahtarı, grup değerlendirme formu ile değerlendirilebilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden kültürel mirasın önemi ve günümüze ulaşmış kültürel miras alanlarının korunmasının gerekliliği ile ilgili bir broşür hazırlamaları istenebilir. Hazırlanan performans görevi; kaynakları inceleme, içerik, görsel materyal kullanımı, özgünlük ve sunum gibi ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Bu temada öğrencilerin tarihî eser, anıt, arkeolojik alan, mimari yapı gibi somut kültürel miras örneklerini; kültürel mirasın korunmasında bireylerin, toplumun ve devletin sorumluluklarını; tarihî bilgiyi öğrenirken birincil kaynaklar ve ikincil kaynaklar arasındaki farkı bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Tema kapsamında öğrencilere aşağıdaki rehber sorular sorulabilir ve etkinlikler yaptırılabilir:
Somut olan ve somut olmayan kültürel miras kavramları size neler çağrıştırıyor?
Kültürel mirası korumak neden önemlidir?
Kültürel mirasın korunmasında ve yaşatılmasında teknolojiden nasıl yararlanılabilir?
Tarihî bilgi elde etmek için hangi kaynaklardan yararlanılabilir?
Kültürel mirası gelecek nesillere aktarabilmek için neler yapılabileceği konusunda öğrencilerle beyin fırtınası yapılabilir.
Öğrencilere bir kazı alanından çıkarılan yazıtın orijinal transkripsiyonu (birincil kaynak) ile aynı yazıtı yorumlayan bir tarihçinin metni (ikincil kaynak) verilir. Öğrencilerden bu iki metin arasındaki farkları belirlemeleri ve tespitlerini karşılaştırma tablosu hâlinde düzenlemeleri istenebilir.

Köprü Kurma Öğrencilerden Hitit Güneş Kursu veya Frig motifleri gibi kültürel sembollerin günümüz sanat, tasarım ve şehir kimliğinde (logo, anıt, süsleme vb.) nasıl yaşatıldığını araştırmaları istenebilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları **SBÇ.1.1.1**
Öğrencilere günümüzde kullanılan para, anıt, resmî belge ve sanat eseri örnekleri gösterilir. Bu materyaller üzerinden açık uçlu sorular yöneltilir. Bu nesnelerin kültürel kimlik, değerler, yaşam biçimi ve teknolojik gelişmişlik açısından hangi bilgileri yansıttığına dair bir tartışma gerçekleştirilir (**SDB1.1, KB2.18, E3.1**). Kültürel miras kavramını açıklamaları istenir. Verilen farklı kaynaklardan yararlanılarak kültürel miras örnekleri karşılaştırılır ve incelenir. Somut olan, somut olmayan, doğal miras ve su altı kültürel mirasın örnekleri çözümlenerek her birinin özellikleri belirlenir. Öğrencilerden bu miras türleriyle ilgili örnekler vermeleri istenir. Somut olan ve somut olmayan kültürel mirasın farklılıkları ve benzerlikleri sınıflandırılarak Venn şeması üzerinde gösterilir. Sanal müze uygulamaları veya dijital arşivlerden öğrenci seviyesine uygun eserler seçilir. Öğrenciler bu eserleri inceleyerek miras türlerine göre sınıflandırır ve elde ettikleri sınıflandırmayı bir bilgi görseline dönüştürür. Dijital kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılırken kaynağın kimliği veya kaynağın uzantısının güvenilirliği dikkate alınır (**OB2, KB2.5**). Öğrencilerden elde ettikleri kültürel miras örnekleriyle ilgili bilgilerden yararlanarak özgün bilgi kartları hazırlamaları ve hazırladıkları kartları sınıfta paylaşmaları istenir. Öğrencilerin kültürel mirasın toplumsal aidiyet ve kimlik üzerindeki rolünü yorumlamaları ve bu konuda çıkarımlarda bulunmaları sağlanır (**D19.2**).

SBÇ.1.1.2

Öğrencilerin verilen farklı kaynaklardan Göbeklitepe, Çatalhöyük, Arslantepe, Letoon, Nemrut ve Troya miras alanlarını incelemeleri sağlanır (**OB1**). Türkiye'nin Dünya Mirası Listesi'nde yer alan İlk Çağ yerleşim yerleri harita üzerinde gösterilir. Bu yerleşim yerlerinin tarihî, kültürel ve arkeolojik değerleri açıklanarak kültürel miras alanlarının temel özellikleri tablo üzerinde gösterilir (**SBAB10.2**). Öğrencilerden Dünyanın Yedi Harikası Listesi'nde yer alan eserlerden Halikarnas Mozolesi (Kral Mausoleus'un Mezarı) ve Efes Artemis

Tapınağı hakkında araştırma yapmaları istenir. Yapılan araştırma sonucu raporlaştırılır ve sınıfta sunulur. "Kültürel mirasın korunmasında bireylerin mi yoksa toplumun mu daha fazla sorumluluğu vardır?" sorusu ile Sokrat tartışması başlatılır. Tartışma boyunca öğrencilerin kanıta dayalı akıl yürütme becerilerini kullanmaları, farklı bakış açılarına saygı göstermeleri ve ulaştıkları sonuçları gerekçeleriyle ifade etmeleri sağlanır. Tartışma sonrasında öğrencilerden yansıtma yazısı oluşturmaları istenir (**KB2.18**). Öğrencilere kültürel mirasın önemi ve günümüze ulaşmış kültürel miras alanlarının korunmasının gerekliliği ile ilgili bir broşür hazırlama ve hazırladıkları broşürü sınıfta sunmaya yönelik performans görevi verilir (**E2.2, SDB2.3**). Hazırlanan performans görevi; kaynakları inceleme, içerik, görsel materyal kullanımı, özgünlük ve sunum gibi ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Öğrenme sürecinin sonunda öğrencilere çalışma yaprağı verilebilir.

SBÇ.1.1.3

Öğrencilere sosyal bilim çalışmalarının araştırma yöntem ve tekniklerine ilişkin temel bilgiler verilir. Bunun için kavram haritalarından veya bilgi görsellerinden yararlanılabilir. Daha sonra Hitit, Frig, Lidya, Urartu ve İyonya İlk Çağ Anadolu medeniyetlerine ait yazıtlar, tabletler, heykeller, kabartmalar vb. birinci ve ikinci elden kaynaklara ait metinler ve görseller verilir. Bu kaynaklar üzerinden öğrencilerden bu medeniyetlerin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel yapılarına ilişkin merak ettikleri soruları sormaları istenir. Öğrenciler, konuya ilişkin bilgi toplamak amacıyla sanal müze uygulamaları [Anadolu Medeniyetleri Müzesi, British Museum (Britiş Müzyum), Louvre (Luvr) vb.] kullanarak farklı tür kaynaklardan veri toplar ve bulgulara ulaşır (**OB2, BTYAB5.2**). Öğrenciler, birincil ile ikincil kaynakları inceleyerek bu medeniyetlerin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı hakkında ulaştığı bulguları yorumlar (**OB1, SDB1.2, BTYAB5.4**). Süreçte; incelenen döneme ait birincil kaynaklar ile bu kaynakları yorumlayan tarihçi görüşleri (ikincil kaynaklar) karşılaştırılarak kanıt ve yorum arasındaki farkın somutlaştırılması sağlanır. Konuyla ilgili istasyon tekniği kullanılabilir. Her Anadolu medeniyetine ait bir istasyon kurulur ve öğrenciler gruplara ayrılır. Gruplar istasyonlardaki kaynakları yorumlayarak o medeniyetin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini belirler. Gruplardan buldukları istasyonda elde ettikleri bilgileri kısa notlar hâlinde özetlemeleri ve bir sonraki istasyona aktarmaları istenir. Tüm istasyonlar tamamlandığında toplanan veriler bir araya getirilerek öğrencilerin seçtikleri bir İlk Çağ Anadolu medeniyetinin genel özelliklerini yansıtan bir kavram haritası hazırlanır. Süreçte öğrencilerin grup içindeki görevlerini zamanında yerine getirmeleri beklenir. Çalışmalar sınıfta paylaşılır ve çalışma süreci önceden belirlenmiş kriterlere göre hazırlanan grup değerlendirme formu ile değerlendirilir (**SDB2.1, SDB2.2, D16.2**). Tema sonunda süreci değerlendirmek amacıyla öğrenme günlüğü kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

- Zenginleştirme** Öğrencilerden yerel müze ya da ören yeri ziyaret etmeleri, gördükleri eserleri miras türlerine göre sınıflandırmaları ve kısa bir sergi kataloğu hazırlamaları istenebilir. Öğrencilerden UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde Anadolu'daki kültürel miras alanlarını gösteren etkileşimli bir harita hazırlamaları istenebilir.
- Destekleme** Öğrencilerden İlk Çağ Anadolu medeniyetlerinin ön plana çıkan özellikleri ile ilgili hazırlanan tarih şeridinde eksik bilgileri tamamlamaları istenebilir. Öğrencilerden seçtikleri bir İlk Çağ Anadolu medeniyeti ile ilgili bilgi kartları hazırlamaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. TEMA: TÜRKİSTAN'DAN ÖN ASYA'YA TÜRKLER

Bu temada Türk devletlerinde toplumsal yaşamın (aile, inanç, sanat, ekonomi vb.) incelenmesi; ilk Türk devletlerindeki yönetim anlayışının, kadın ve erkeğin sosyal statülerinin anlaşılması amaçlanmaktadır. Ayrıca Türklerin tarih boyunca bağımsızlığa verdikleri önemin kavranması, Türk yurdunun varlığı ve bağımsızlığı için yapılan mücadelelerin anlaşılması ve vatanseverlik duygusunun kazandırılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 14

ALAN BECERİLERİ SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama), SBAB3. Tarihsel Empati (SBAB3.1. Tarihsel Bağlamsallaştırma), SBAB4. Değişim ve Sürekliliği Algılama

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.8. Sorgulama

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E3.8. Soru Sorma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık

Değerler D11. Özgürlük, D14. Saygı, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Coğrafya, Sosyoloji, Sanat Tarihi, İktisat

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.4. Çözümleme, KB2.12. Mevcut Bilgiye/Veriye Dayalı Tahmin Etme, SBAB10. Harita Becerisi (SBAB10.2 Haritayı Çözümleme)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

SBÇ.I.2.1. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde toplumsal yaşam biçimlerindeki değişim ve sürekliliği algılayabilme

- İslamiyet öncesi Türk devletlerinde toplumsal yaşam biçimlerindeki değişim ve sürekliliğe neden olan unsurları karşılaştırır.
- İslamiyet öncesi Türk devletlerinde toplumsal yaşam biçimlerindeki değişim ve sürekliliğin etkilediği unsurları sıralar.
- İslamiyet öncesi Türk devletlerinde toplumsal yaşam biçimlerindeki değişim ve sürekliliği nedenleriyle ve sonuçlarıyla yorumlar.
- İslamiyet öncesi Türk devletlerinde toplumsal yaşam biçimlerindeki değişim ve sürekliliği sentezler.
- İslamiyet öncesi Türk devletlerinde toplumsal yaşam biçimlerindeki değişim ve sürekliliğe dair kanıta dayalı öngöründe bulunur.

SBÇ.I.2.2. Türk töresinin toplumsal düzen ve devlet yönetimindeki rolünü sorgulayabilme

- Türk töresinin toplumsal düzen ve devlet yönetimindeki rolünü tanımlar.
- Türk töresinin toplumsal düzen ve devlet yönetimindeki rolü hakkında sorular sorar.
- Türk töresinin toplumsal düzen ve devlet yönetimindeki rolü hakkında farklı kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgi toplar.
- Türk töresinin toplumsal düzen ve devlet yönetimindeki rolü hakkında topladığı bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.
- Türk töresinin toplumsal düzen ve devlet yönetimindeki rolü hakkında topladığı bilgiler üzerinden Türk töresinin toplumsal düzen ve devlet yönetimindeki rolüne ilişkin çıkarımlar yapar.

SBÇ.I.2.3. İslamiyet öncesi Türk toplumlarında kadın ve erkeğin görevlerini dönemin şartları içinde değerlendirebilme

- İslamiyet öncesi Türk toplumlarında kadın ve erkeğin görevlerini kanıtlara dayalı analiz eder.
- İslamiyet öncesi Türk devletlerinde kadın ve erkeğin görevlerini, dönemin ve mekânın koşullarını dikkate alarak fark eder.
- İslamiyet öncesi Türk devletleri dönemlerinde kadın ve erkeğin görevleriyle ilgili durumu günümüz koşullarıyla karşılaştırır.
- İslamiyet öncesi Türk devletleri dönemlerinde kadın ve erkeğin görevleriyle ilgili gelişmeleri, dönemin koşulları çerçevesinde açıklar.

SBÇ.I.2.4. Göktürk Yazıtlarına göre bağımsızlık ve liderlik anlayışlarını yorumlayabilme

- Göktürk Yazıtlarına göre bağımsızlık ve liderlik anlayışlarını verilen kaynaklardan inceler.
- Göktürk Yazıtlarına göre bağımsızlık ve liderlik anlayışlarını bağlamdan kopmadan sözlü ve yazılı biçimlere dönüştürür.
- Göktürk Yazıtlarına göre bağımsızlık ve liderlik anlayışlarını kendi cümleleriyle yeniden ifade eder.

SBÇ.I.2.5. Türklerin İslamiyet'i kabul süreci ve sonrasındaki döneme ait gelişmeleri kaynağa dayalı olarak yorumlayabilme

- Türklerin İslamiyet'i kabul süreci ve İslamiyet'i kabullerinden sonraki döneme ait tarihî gelişmeleri farklı kaynaklardan inceler.*
- Türklerin İslamiyet'i kabul süreci ve İslamiyet'i kabullerinden sonraki döneme ait bilgileri bağlamdan kopmadan sözlü, yazılı ve görsel biçimlere dönüştürür.*
- Türklerin İslam medeniyetine katkılarını kendi ifadeleriyle yorumlar.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ İlk Türk Devletlerinde Toplumsal Yaşam

Türk Töresinin Toplumsal Düzen ve Devlet Yönetimindeki Rolü

İslamiyet Öncesi Türk Toplumunda Kadın ve Erkeğin Sosyal Görevleri

Göktürk Yazıtlarında Bağımsızlık ve Liderlik Anlayışı

Türklerin İslamiyet'i Kabul Süreci ve Sonrasındaki Döneme Ait Gelişmeler

Anahtar Kavramlar adalet, bağımsızlık, boy, budun, Gök Tengri, han, hakan, il, kağan, kanun, kengeş, kopuz, kurultay, kut, Maniheizm, örf, töre

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme) Bu temadaki öğrenme çıktıları; neden-sonuç diyagramı, balık kılıcı, T tablosu, çıkış kartı, tarihsel empati formu, öz değerlendirme formu, yansıtma yazısı ve kontrol listesi ile değerlendirilebilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden bilim insanlarının Türklerin İslam medeniyetine askerî, siyasi, bilim ve sanat alanlarındaki katkılarını değerlendiren sözlerini derlemeleri istenir. Öğrencilerden Türklerin İslamiyet'e geçişinin dünya tarihine etkisi ile ilgili bir sunum hazırlamaları istenebilir. Sunumların sınıfta paylaşılması sağlanır.

Hazırlanan sunumlar içerik, bilgi toplama, bilginin doğruluğu, kaynak çeşitliliği, görsel materyal kullanımı gibi ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin İslamiyet öncesi Türk devletlerinin siyasi devlet yapısıyla kültürel hayatı hakkında bilgi sahibi oldukları ve Türklerin bağımsızlığa verdiği önemi bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Tema kapsamında öğrencilere aşağıdaki rehber sorular sorulabilir ve etkinlikler yaptırılabilir: İnanç değişimleri toplum hayatında ekonomiyi ve sanat anlayışını nasıl etkilemiştir?

İslamiyet öncesi Türk toplumlarında kadına ve erkeğe yüklenen roller hakkında neler söylenebilir?

İslamiyet öncesi Türk toplumlarında kadınların günlük yaşamlarında hangi uğraşlar ön plandadır?

Başka bir devletin egemenliği altında yaşamının zorlukları neler olabilir?

Bir toplumda düzenin bozulmaması için hangi kuralların gerekli olduğuna dair öğrencilerle beyin fırtınası yapılabilir.

Tarih boyunca Türklerin bağımsızlığa verdiği önemi anlatan bir afiş hazırlamaları istenebilir.

Köprü Kurma İlk Türk devletlerinde aile bireyleri arasındaki dayanışmayla günümüz Türk toplumundaki aile yapısının benzerlikleri sıralanabilir.

Öğrencilerden Göktürk Yazıtlarında kağanların halka karşı sorumlulukları ile günümüzde yöneticilerden beklenen görevleri karşılaştırmaları istenebilir.

Toplumların geçmişlerini gelecek kuşaklara yazıtlarla aktarma çabası ile günümüzün anıtları, müzeleri veya dijital arşivleri arasında nasıl bir ilişki kurulabileceği sorgulanabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

SBÇ.I.2.1

Öğrencilere verilen kaynaklar ve haritalar üzerinden Hun, Göktürk ve Uygur devletlerinin hâkimiyet sahaları gösterilir (**SBAB10.2**). Öğrencilerden bu üç devletin coğrafi konumlarını, yerleşim biçimlerini, ekonomik faaliyetlerini ve kültürel etkileşim düzeylerini karşılaştırarak elde edilen bilgileri T tablosunda göstermeleri istenir. Hun, Göktürk, Uygur devletleri dönemlerini kapsayan bir çizelge oluşturmaları sağlanır. Bu çizelgede aile yapısı, inanç sistemleri, ekonomik faaliyetler, sanat anlayışı gibi toplumsal yaşam unsurlarını sıralamaları istenir. Öğrenciler gruplara ayrılır ve her gruba aile yapısı, inanç sistemi, sanat anlayışı, ekonomik faaliyetler ve toplumsal hayatla ilgili bir konu verilir. Gruplardan kendi alanıyla ilgili değişim ve sürekliliğe yönelik sorular oluşturularak bu sorulara yanıt aramaları beklenir (**KB2.8, SDB2.1, E1.1**). Ulaşılan sonuçların bir neden-sonuç diyagramı veya balık kılıcı şeması üzerinde gösterilmesi ve yorumlanması istenir. Öğrencilerden inceledikleri farklı toplumsal yapılardan yararlanarak "Hunlardan Uygurlara Türk Toplumunda Yaşam" başlıklı yaratıcı yazma etkinliği ile aile, inanç, ekonomi, sanat gibi unsurların tarih boyunca nasıl bir bütün oluşturduğunu yansıtan bir yazı yazmaları istenir. Öğrencilerin görevini zamanında ve eksiksiz yerine getirmeleri beklenir (**OB5, D16.3**). Öğrencilerden geçmişteki değişim ve süreklilik örneklerinden hareketle kanıta dayalı çıkarımlar yapmaları ve İslamiyet öncesi Türk devletlerinde yerleşik yaşama geçilmemiş olsaydı toplum yapısının nasıl şekillenebileceğine dair öngöründe bulunmaları istenir.

SBÇ.I.2.2

Öğrencilerin töre, adalet, kut, kurultay, kağan, kengeş, örf, il, kanun kavramlarını tanımlamaları sağlanır. Ardından öğrencilere "Töre olmasaydı Türk devletlerinde düzen nasıl olurdu?" sorusu yöneltilir. Öğrencilerden 5N1K tekniği aracılığıyla merak ettikleri konulara ilişkin sorgulama yapmaları istenir. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde töre hakkında kısa metinler ve Göktürk Yazıtlarından seçilmiş bölümler verilir. Farklı kaynaklardan törenin toplumsal düzeni sağlama ve devlet yönetimini şekillendirmedeki rolüne ilişkin bilgi toplayarak bu bilgilerin doğruluğunu değerlendirmeleri beklenir (**OB1, D16**). Töre konusunun öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılması ve yorumlanabilmesi için grup çalışmasına dayalı yaratıcı drama yönteminden yararlanılır. Etkinlikte öğrencilerin kurultay ortamını canlandırmaları; hakan, boy beyleri ve halk temsilcileri gibi rollerin dağılımını yapmaları sağlanır. Bu etkinlikle karar alma süreçleri dramatize edilerek törenin işleyişinin deneyimlenmesi amaçlanır (**SDB2.2, OB5**). Öğrencilerin Türk töresinin toplumsal düzenin sağlanmasında ve devlet yönetiminde oynadığı rol hakkında çıkarımlar yapmaları beklenir. Yaratıcı drama etkinliği sonrasında öğrencilerin görev bilinciyle gerçekleştirdikleri canlandırmayı değerlendirmeleri, çıkış kartını ve tarihsel empati formunu doldurmaları sağlanır (**D16.3**).

SBÇ.I.2.3

Öğrencilerin dikkatinin konuya yönlendirilmesi amacıyla ailelerindeki kadın ve erkeklerin görev ve iş bölümüyle ilgili durumları karşılaştırmaları istenir. Yapacakları bu karşılaştırma ile öğrencilerin geçmiş ve bugün arasındaki rol farklılıklarını fark etmelerine zemin hazırlanır. Öğrencilere Hunlar, Göktürkler ve Uygurlar dönemlerinde kadın ve erkeklerin görevleriyle ilgili metinler ve görseller verilir (**OB1, OB4**). Bu kaynaklar kullanılarak İslamiyet

öncesi Türk toplumlarında kadın ve erkeğin rolleri incelenir. Öğrenciler bu kaynaklardan yararlanarak kadın ve erkeğin görevlerini kanıtlara dayalı biçimde analiz ederler **(D16)**. Elde edilen bulgular doğrultusunda öğrencilerin kadın ve erkeğin görevlerini dönemin ve mekânın koşullarını dikkate alarak fark etmeleri sağlanır **(E2.1)**. Sonraki aşamada öğrenciler, İslamiyet öncesi Türk devletlerinde kadın ve erkeğin üstlendiği görevleri günümüz koşullarıyla karşılaştırarak benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri istenir. Öğrenciler ayrıca Hunlar, Göktürkler ve Uygurlar dönemlerinde kadın ve erkeğin görevleriyle ilgili gelişmeleri dönemin koşulları çerçevesinde açıklayarak tarihsel bağlamı içinde değerlendirirler. Sürecin sonunda elde ettikleri bilgiler doğrultusunda günümüzdeki kadın-erkek rollerine ilişkin bir karşılaştırma tablosu hazırlamaları istenir **(SDB1.2, E2.2)**. Hazırlanan tablolar sınıf panosunda sergilenir.

SBÇ.1.2.4

Öğrencilere "liderlik" ve "bağımsızlık" kavramları yazan bir tablo verilir. Öğrencilerin bu kavramlara ilişkin çağrışımlarını tabloya yazmaları sağlanır. Ardından "Göktürk Yazıtlarına göre bir liderin temel özellikleri neler olmalıdır?" sorusuna cevap vermeleri istenir. Öğrenciler gruplara ayrılır, öğrencilere Göktürk Yazıtlarından liderlik ve bağımsızlık ile ilgili metinler verilir. Verilen metinlerdeki liderlik ve bağımsızlık kavramlarını dönemin koşulları içinde incelemeleri sağlanır **(OB.1)**. Elde edilen bilgilere dayanarak liderlerin karar alırken nasıl düşündüğünü ve kriz karşısında izleyebileceği stratejiyi anlatan bir senaryo oluşturmaları istenir. Hazırlanan senaryolar sınıfta gerçekleştirilecek "Liderlik Zirvesi" etkinliğinde paylaşılır. Kriz durumunda alınacak kararların savunulması ve risklerin gerekçelendirilmesi her grubun temsilcisi tarafından "lider" rolünde gerçekleştirilir. Tartışmaların ardından hangi liderin stratejisinin daha etkili olduğuna dair değerlendirme yapılır. Öğrencilerin tartışma sürecinde birbirlerine karşı saygılı olmaları beklenir **(SDB2.2, E2.1, KB2.8, D14.1)**. Öğrencilerden liderlik ve bağımsızlık konusundaki düşüncelerini tarihsel bağlamı dikkate alarak yazmaları istenir. Elde edilen bilgilerden "Göktürk'ten Günümüze Liderlik" başlıklı bir bilgi görseli tasarımları istenebilir. Hazırlanan bilgi görselleri sınıfta sunulur, öz değerlendirme formu ve kontrol listesiyle değerlendirilebilir.

SBÇ.1.2.5

"Türklerin İslamiyet'e geçişinde etkili olan unsurlar nelerdir?" "İslamiyet'in kabulü Türk kültür ve sanatında hangi değişimlere yol açmıştır?" soruları üzerinden sınıfta bir tartışma başlatılır. Bu süreçte öğrencilerin birbirlerine karşı saygılı iletişim kurmaları, farklı düşünceleri dinlemeleri ve görüşlere saygı göstermeleri istenir **(SDB2.1, D14.1)**. Öğrencilerin Türklerin İslamiyet'e geçişinin efsanelere ve edebiyata yansımalarıyla ilgili (Satuk Buğra Han Destanı, menakıpnameler, İslamiyet'in kabulünü konu edinen tarihî rivayetler vb.) verilen örnek metinleri incelemeleri sağlanır. Metinlerde yer alan kahramanların davranışları değerlendirilir ve bunların Türklerin İslamiyet'e geçiş sürecindeki rolüne ilişkin çıkarımlar yapılır **(D11.1)**. İslam dini ile Türklerin eski inançları hakkında elde edilen bilgiler karşılaştırılarak benzerlikler ve farklılıklar tablosu oluşturulur. Akvaryum tekniği kullanılarak Türklerin İslamiyet'e geçişinin devlet ve toplum hayatındaki etkileri, bu sürecin Türk tarihinin devamlılığını sağlamadaki rolü üzerine öğrencilerin düşünmeleri ve tartışmaları sağlanır **(SDB2.3)**. Tartışma sonrasında öğrencilerden Türklerin İslamiyet'e geçişinin Türk tarihindeki önemi ile ilgili bir yansıtma yazısı oluşturmaları istenir.

Performans görevi olarak öğrencilerden bilim insanlarının Türklerin İslam medeniyetine askerî, siyasi, bilim ve sanat alanlarındaki katkılarını değerlendiren sözlerini derlemeleri istenir. Öğrencilerden Türklerin İslamiyet'e geçişinin dünya tarihine etkisi ile ilgili bir sunum hazırlamaları istenebilir. Sunumların sınıfta paylaşılması sağlanır.

Hazırlanan sunumlar içerik, bilgi toplama, bilginin doğruluğu, kaynak çeşitliliği, görsel materyal kullanımı gibi ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden Göktürk Yazıtlarından bir bölümle Atatürk'ün Nutuk adlı eserinde birlik vurgusunun ön planda olduğu bir bölümü karşılaştırıp Venn şemasında göstermeleri istenebilir.

Türkistan'dan Türkiye'ye ve geçmişten bugüne Türk lider, devlet adamı ve âlimlerin bağımsızlık üzerine söyledikleri sözleri derlemeleri istenebilir.

Destekleme Öğrencilerden Hun, Göktürk ve Uygur devletlerinin aile ve inanç kavramlarını anlatan basit kavram kartları hazırlamaları istenebilir.

İslamiyet öncesi Türk toplumlarıyla ilgili hazırlanmış bulmacayı doldurmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3. TEMA: GÖÇ OLGUSUNU ANLAMAK

Bu tema kapsamında öğrencilerden göç olgusunu ve göç olaylarının nedenlerini araştırmaları, göç hareketlerinin sonuçlarını incelemeleri beklenmektedir. Öğrencilerin süreç boyunca sorular sorarak bilgiye ulaşmaları, topladıkları bilgileri düzenleyip çözümlenmeleri ve ulaştıkları sonuçları paylaşmaları hedeflenmektedir.

DERS SAATİ 14

ALAN BECERİLERİ SBAB8. Coğrafi Sorgulama

KAVRAMSAL BECERİLER -

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E2.2. Sorumluluk, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiçlik, E3.8. Soru Sorma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliğı, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D9. Merhamet, D14. Saygı, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Coğrafya, Tarih, Sosyoloji

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB3.3. Eleştirel Düşünme

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ****SBÇ.1.3.1. Göç olgusunu sorgulayabilme**

- a) Göç olgusuna ilişkin sorular sorar.
- b) Göç olgusuna ilişkin bilgi toplar.
- c) Göç olgusuna ilişkin topladığı bilgileri düzenler.
- ç) Göç olgusuna ilişkin düzenlediği bilgileri çözümler.
- d) Göç olgusuna ilişkin çözümlendiği bilgilerden çıkardığı sonuçları paylaşır.

SBÇ.1.3.2. Göçün nedenlerini sorgulayabilme

- a) Göç olaylarının nedenlerine ilişkin sorular sorar.
- b) Göç olaylarının nedenleri ile ilgili bilgi toplar.
- c) Göç olaylarının nedenlerine ilişkin topladığı bilgileri düzenler.
- ç) Göç olaylarının nedenlerine ilişkin düzenlediği bilgileri çözümler.
- d) Göç olaylarının nedenlerine ilişkin çözümlendiği bilgilerden çıkardığı sonuçları paylaşır.

SBÇ.1.3.3. Göçlerin sonuçlarını sorgulayabilme

- a) Göçlerin sonuçlarına ilişkin sorular sorar.
- b) Göçlerin sonuçlarına ilişkin bilgi toplar.
- c) Göçlerin sonuçlarına ilişkin topladığı bilgileri düzenler.
- ç) Göçlerin sonuçlarına ilişkin düzenlediği bilgileri çözümler.
- d) Göçlerin sonuçlarına ilişkin çözümlendiği bilgilerden çıkardığı sonuçları paylaşır.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Göç Olgusu
Göçlerin Nedenleri
Göçlerin Sonuçları

Anahtar Kavramlar

dağılıp, göç, kitlesel hareketler, nüfus dağılıpı, yer değiştirme

**ÖĞRENME KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Bu temadaki öğrenme çıktıları; kavram karikatürü, zihin haritası, açık uçlu sorular, öz değerlendirme formu, performans görevi, analitik dereceli puanlama anahtarı, grup değerlendirme formu ve öğrenme günlüğü kullanılarak değerlendirilebilir. Performans görevi olarak öğrencilerden göç hareketleri sonucunda göç veren ve göç alan yerlerde meydana gelen değişimlerin önemini ortaya koyan bir gazete haberi yazmaları istenebilir. Performans görevi bilgi toplama, bilgileri düzenleme, haber oluşturma ve sunum yapma ölçütlerine göre değerlendirilebilir.

**ÖĞRENME-ÖĞRETME
YAŞANTILARI****Temel Kabuller**

Öğrencilerin göç olayına katılan insanların herhangi bir sebepten ötürü göç ettiklerini bildiği kabul edilmektedir.

**Ön Değerlendirme
Süreci**

Öğrencilerden göç olayına yönelik yakın çevrelerinden ya da basından örnekler vermeleri istenebilir. Öğrencilere "İnsanlar neden göç eder?" sorusu yöneltilerek cevapların tartişılması sağlanabilir. Göçlerin doğal nedenlerine ilişkin tablo oluşturma veya göçlerin bireysel nedenlerine ilişkin kelime ilişkilendirme testi hazırlama görevi verilebilir.

Köprü Kurma Öğrencilerden dünyanın herhangi bir yerinde yakın zamanda meydana gelen veya Türkiye’de gerçekleşen göçlerin yol açtığı sorunları ve bu sorunlar karşısında geliştirilen çözüm önerileriyle ilgili düşüncelerini açıklamaları istenebilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları SBÇ.1.3.1

Öğrencilerin göç ve göç türleri üzerine düşün-eşleş-paylaş tekniğinden yararlanarak düşünmeleri ve bu konuda sorular sormaları sağlanabilir. Öğrencilerin sorulardan yola çıkarak ilgili konularda güvenilir genel ağ kaynaklarından bilgi toplamaları istenir (**OB2**). Düşün-eşleş-paylaş tekniği kapsamında öğrencilerden söz konusu kavramlara ilişkin önce bireysel düşünmeleri, sonra bu düşünceleri arkadaşlarıyla paylaşarak ulaştıkları bilgileri düzenlemeleri ve ortak tanımlar oluşturmaları istenir. Oluşturulan tanımlardan yola çıkılarak ilgili kavramlara ilişkin bilgi paylaşımında bulunulur. Göçle ilgili kavramları araştırmada merakı ve disiplinli çalışmayı ön planda tutmanın amaca ulaşmayı kolaylaştırdığı belirtilir (**D3.1, E1.1**). Coğrafi sorgulama sürecinde birincil ve ikincil kaynak kullanmanın, belirlenen araçları sistematik şekilde kullanarak gerekli bilgilere ulaşmanın ve toplanan bilgileri doğrulayarak kaydetmenin önemi vurgulanır (**D3.3, E1.4, E3.5, E3.7, OB1**).

SBÇ.1.3.2

Yakın zamanda gerçekleşen bir göç olayının nedenlerine ilişkin basında yer alan haberler üzerinden öğrencilerin çeşitli sorular hazırlaması sağlanır (**E1.1, E3.8**). Hazırlanan soruların göç eden insanları incitmeyecek, sevgi dolu ve vicdanlı cümlelerden oluşması gerektiği vurgulanır (**D9.1**). Öğrencilerden hazırlanan soruların içerikleriyle ilgili önceki bilgilerini gözden geçirmeleri ve önerilen kaynaklardan bilgi toplamaları istenir. Topladıkları bilgileri düzenlemeleri ve iş birlikli öğrenme yöntemiyle çözümlenmeleri beklenir (**SDB1.1, SDB1.2, SDB2.2**). Bu kapsamda Takım-Oyun-Turnuva(TOT)yöntemi uygulanabilir (**SDB2.1**). Coğrafi sorgulama sürecinde farklı kaynaklardan faydalanmanın önemli olduğu ve kullanılan kaynaklardan elde edilen bilgilerin doğruluğunun sistematik olarak test edilmesi gerektiği vurgulanır (**E1.4, E3.3, E3.5, D3.3**). Göçlerin sosyal, ekonomik, doğal, siyasi nedenleri; göçlerde etkili olan itici ve çekici faktörler ile ilgili bilgiler toplanır. Toplanan bilgiler düzenlenerek çözümlenir ve ulaşılan sonuçlar paylaşılır (**KB3.3, E3.7, OB1**). Göçlerin etkileri incelenirken kitlesel göçler esnasında neler yapılması gerektiği ifade edilir (**D5.1**). Öğrenmeler, öğrenme günlüğü ile izlenebilir ve öğrencilere geri bildirim verilir.

SBÇ.1.3.3

Öğrencilerin dikkatini çekmek amacıyla göçlerin sonuçlarının iki aşamada gösterildiği bir poster sunularak derse başlanır. Birinci aşamada göç veren yerlerde, ikinci aşamada göç alan yerlerde ne tür sonuçların olduğu ile ilgili görsellere yer verilir. Görseller belirlenirken göçe katılan her bir insanın değerli olduğu vurgulanır (**D14.1**). Öğrencilerin görselleri yorumlamaları ve görsellerde yer alan bilgiler arasında ilişki kurmaları sağlanır (**OB1, OB4**). Soru-cevap etkinliğiyle göçlerin sonuçları hakkında çıkarımlar yapılır (**E1.1, E3.2**). Söz konusu sorunlar iş birlikli öğrenme yöntemi kullanılarak incelenebilir. Bu kapsamda oluşturulan grupların göç veren ve göç alan yerlerde göçlerin sonuçlarına ilişkin çeşitli araştırma soruları hazırlamaları istenir. Bu sorular üzerinden bilgi toplanır, toplanan bilgiler sistematik şekilde düzenlenip çözümlenir (**E3.7, E3.8, OB1**). Çözümlenen bilgilerden sonuçlar çıkarılarak bu sonuçlar coğrafi temsil ve metinler şeklinde paylaşılır (**KB3.3**). Paylaşım sürecinde kullanılmak üzere her gruptan ele aldığı göçlerin sonuçlarına ilişkin bir kavram karikatürü hazırlaması istenebilir. Hazırlanan kavram karikatürlerinde göç alan yerlerde yaşayanların göç ile gelen mağdur insanların duygularını anlaması gerektiği vurgulanır (**D20.2**). Yapılan çalışmalar, öz değerlendirme ve grup değerlendirme formuyla değerlendirilerek öğrencilere geri bildirim verilir (**SDB2.2, SDB3.3, E2.2**).

Performans görevi olarak öğrencilerden göçlerin olumsuz sonuçlarına karşı çözüm önerileri geliştirmeleri ve geliştirdikleri önerilerden yola çıkarak gazete haberi hazırlamaları istenebilir. Ürün, dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilere "Büyük göç hareketleri olmasaydı günümüz dünyası nasıl olurdu?" sorusundan hareketle bir araştırma yapma ve araştırma sonuçlarını raporlayarak sunma görevi verilebilir. Bunun yanı sıra öğrencilerden büyük göç hareketlerine hangi milletlerin katıldığını belirlemeleri istenebilir. Bu konuda araştırma görevi verilebilir. Ayrıca öğrencilere göç eden insanların yeni yaşam alanlarında karşılaşmaları muhtemel olan sorunların araştırılması görevi verilebilir. Öğrencilerin söz konusu araştırma görevlerini öğrenme profillerine göre farklı yollarla sunmalarına (rol oynama, eylem planı ve medya ürünü hazırlama, görsel ve sözlü sunum vb.) imkân sağlanır.

Destekleme Öğrencilere ilgili konuda kitap okuma veya belgesel izleme görevi verilebilir. Öğrencilerden bu süreçle ilgili geri bildirim vermeleri istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

4. TEMA: BEŞERÎ HAREKETLER

Bu temada öğrencilerin göçlerin özelliklerini bilmeleri, göçleri birbirleriyle ilişkilerine göre gruplara ayırmaları ve insanlık tarihinde gerçekleşen büyük göç hareketlerinin nedenlerini sorgulamaları amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 10

ALAN BECERİLERİ SBAB8. Coğrafi Sorgulama

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.5. Sınıflandırma

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E3.7. Sistematiçlik

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliğı

Değerler D5. Duyarlılık, D14. Saygı

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Coğrafya, Sosyoloji

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER SBAB11.2. Tablo, Grafik, Şekil ve/veya Diyagram Hazırlama

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

SBÇ.1.4.1. Göçleri türlerine göre sınıflandırabilme

- a) Gerçekleşme durumuna göre göçleri belirler.
- b) Gerçekleşme durumuna göre göçleri ayırıştırır.
- c) Gerçekleşme durumuna göre göçleri tasnif eder.
- ç) Gerçekleşme durumuna göre göçleri etiketler.

SBÇ.1.4.2. İnsanlık tarihinde gerçekleşen büyük göç hareketlerinin nedenlerini sorgulayabilme

- a) İnsanlık tarihinde gerçekleşen büyük göç hareketlerinin nedenlerine ilişkin sorular sorar.
- b) İnsanlık tarihinde gerçekleşen büyük göç hareketlerinin nedenlerine ilişkin bilgi toplar.
- c) İnsanlık tarihinde gerçekleşen büyük göç hareketlerinin nedenlerine ilişkin topladığı bilgileri düzenler.
- ç) İnsanlık tarihinde gerçekleşen büyük göç hareketlerinin nedenlerine ilişkin düzenlediği bilgileri çözümler.
- d) İnsanlık tarihinde gerçekleşen büyük göç hareketlerinin nedenlerine ilişkin çözümlendiği bilgilerden çıkardığı sonuçları paylaşır.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Göçlerin Sınıflandırılması

Tarihteki Büyük Göç Hareketleri

Anahtar Kavramlar

değişim, göç, göç hareketleri, göç türleri, göçlerin etkileri

ÖĞRENME KANITLARI

(Ölçme ve

Değerlendirme)

Bu temadaki öğrenme çıktıları; yapılandırılmış grid, analitik dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formuyla değerlendirilebilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden göçlerin olumsuz sonuçlarına karşı çözüm önerileri geliştirmeleri ve geliştirdikleri önerilerden yola çıkarak duvar gazetesi hazırlamaları istenebilir. Performans görevi; sorun belirleme, bilgi toplama, bilgileri düzenleme, çıkarım yapma, çözüm önerme ve gazete hazırlama ölçütlerine göre değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin göçlerdeki itici ve çekici faktörler ile göçün mekânsal etkisi hakkında bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme

Süreci

Göçlerde etkili olan itici ve çekici faktörlere ilişkin metin, görsel ve videolar üzerinden soru-cevap etkinliği yapılabilir. Öğrencilere göçün itici ve çekici faktörlerine yönelik şema hazırlatılabilir veya göçün mekânsal etkileri ile ilgili öğrencilerin düşüncelerini ifade etmesi sağlanabilir.

Köprü Kurma

Göç olayı ve tarihteki büyük göçlerle ilgili örnek görseller ve videolar incelenebilir, belirlenen okuma parçaları üzerinden değerlendirme yapılabilir. Öğrencilerden sunulan örneklerde göç olayının nasıl gerçekleştiğini son dönemlerde yaşanan göç olaylarından edindikleri bilgilere dayanarak betimlemeleri istenebilir. Bu şekilde öğrencilerin ön bilgileri harekete geçirilir ve kendi hayatları ile göç olayı arasında ilişki kurmaları sağlanabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları SBÇ.1.4.1

Öğrencilere göçlerle ilgili gazete haberi ve makale okuma, fotoğraf ve harita inceleme, sayısal veriler içeren tablo yorumlama gibi çalışmalar yaptırılabilir. Bu çalışmalar öğrenciler tarafından sunulabilir ve öğrencilerin seçtiği materyallerin incelenmesiyle derse başlanabilir. İncelenen materyaller bağlamında görüşlerin paylaşıldığı bir tartışma ortamı yapılandırılır (**SDB2.1**). Sınıf ortamında görüş paylaşımı yapılırken öğrencilerin toplumsal ve kitlesel sorunlarla ilgili sorumluluk sahibi olmaları gerektiği ve göçe katılan her bir insanın farklı kültür ve inançlara sahip olabileceği vurgulanır (**D5.1, D14.3**). Göç sınıflandırmasında yer alan kavramlar liste hâlinde karışık olarak paylaşılır (süresine göre göçler, mesafeye göre göçler, nedenlerine göre göçler, mevsimlik göç, sürekli göç, isteğe bağlı göç, zorunlu göç, yasa dışı göç, mübadele göçü ve beyin göçü). Bu liste ile ilgili öğrencilerin soru sormaları ve bilgi ihtiyaçlarını fark etmeleri sağlanır (**E1.1, OB1**). Bu kapsamda öğrencilerden, verilen göç sınıflandırma listesinde yer alan göç türlerini belirledikleri özelliklere göre sınıflandırmaları ve küçük gruplar içinde tartışmaları istenir (**D5.3**). Göçler, gerçekleşme durumlarına göre tasnif edilir ve etiketlenir (**E3.7, SDB2.2, SBAB11.2**). Öğrencilerin bu süreçteki öğrenmeleri yapılandırılmış gridle değerlendirilebilir.

SBÇ.1.4.2

Öğrencilere dünya tarihinde görülmüş olan Türklerin Türkistan'dan Göçü, Kavimler Göçü ve Yeni Dünya'ya Göçler konularında hazırlanmış haritalar gösterilebilir. Öğrencilerin haritaları incelemeleri ve inceleme sonucunda büyük göçlerle ilgili sorular sormaları sağlanır. Bu göçlerin sebeplerinin neler olduğu öğrenciler tarafından araştırılır ve bunlarla ilgili bilgi toplanır (**OB4, E1.1, E1.4**). Yeni Dünya'ya yapılan göçlerde sömürgeciliğin etkisi sorgulanır. Dijital ortamda hazırlanan bir taslak ile ulaşılan bilgiler düzenlenir ve öğrencilere poster hazırlama görevi verilir (**OB2**). Düzenlenen bilgiler poster üzerinde çözümlenir. Öğrencilerin ürünleri, dereceleme anahtarı ile değerlendirilebilir ve öğrencilere geri bildirim verilir (**SDB1.2**).

Performans görevi olarak öğrencilerden merak ettikleri bir göç türü ile ilgili kısa makale/ rapor yazmaları istenebilir. Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formu ile değerlendirilir (**SDB1.2**).

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilere güvenilir genel ağ kaynaklarından göç verilerini inceleme görevi verilebilir. Öğrencilerden ulaştıkları verilerden faydalanarak dünyada gerçekleşen göçlerin nedenleri ve sonuçları hakkında araştırma yapmaları istenebilir. Söz konusu araştırma görevlerinin tüm sınıf/okul ile paylaşılabilmesi için panel düzenlenebilir. Ayrıca öğrencilere en çok göç alan ülkeler ile en fazla göç veren ülkelerin ekonomik özelliklerini ve göç veren ülkelerin demografik özelliklerini araştırma görevleri verilebilir. Öğrencilerin söz konusu araştırma görevlerini tüm sınıf/okul ile paylaşabilmeleri için panel düzenlenebilir.

Destekleme Konuya ilişkin göçle ilgili kısa bir video üzerinden çıkarım yapılması sağlanabilir. Öğrencilerden bu süreçle ilgili geri bildirim vermeleri istenebilir. Performans görevi mübadele göçleri ile ilgili bir sunum yapma şeklinde düzenlenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

5. TEMA: DOĞA VE İNSAN İLİŞKİSİ

Bu temada öğrencilerin doğa ve insan ilişkisine dair felsefi soru ve problemleri anlamaları, bu ilişki üzerine felsefi düşünce ve argümanları değerlendirmeleri amaçlanmaktadır.

DERS SAATI 10

ALAN BECERİLERİ SBAB14. Felsefi Muhakeme (SBAB14.1. Felsefi Problemleri Anlama, SBAB14.2. Felsefi Düşünce ve Argümanları Değerlendirme)

KAVRAMSAL BECERİLER -

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiçlik, E3.9. Şüphe Duyma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB1.3. Kendine Uyarlama (Öz Yansıtma)

Değerler D5. Duyarlılık, D14. Saygı, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Tarih, Coğrafya, Sosyoloji

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.7. Karşılaştırma, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

SBÇ.1.5.1. Doğa ve insan ilişkisine dair felsefi soru ve problemleri anlayabilme

- Doğa ve insan ilişkisine dair felsefi soruların ortaya çıkış nedenlerini açıklar.*
- Doğa ve insan ilişkisine dair felsefi problemleri yaşamla ilişkilendirerek değerlendirir.*

SBÇ.1.5.2. Doğa ve insan ilişkisine dair felsefi düşünce ve argümanları değerlendirebilme

- Farklı dönem filozoflarının doğa-insan ilişkisine dair düşüncelerini ifade eder.*
- Filozofların görüşleri arasında ilişki kurar.*
- Doğa ve insan ilişkisini ele alan güncel filozofların düşüncelerini çevre sorunları, çevre etiği ve sürdürülebilirlik bağlamında sorgular.*
- Doğa ve insan ilişkisini ele alan güncel filozofların düşünce biçimlerinin tutarlılığını ve geçerliliğini inceler.*
- Farklı dönem filozoflarının doğa-insan ilişkisine dair düşüncelerini ve argümanlarını karşılaştırır.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Doğa ve İnsan İlişkisi

Farklı Dönem Filozoflarının Doğa-İnsan İlişkisine Dair Argümanları

Güncel Çevre Sorunları

Etik ve Sürdürülebilirlik Bağlamında Doğa Bilinci

Anahtar Kavramlar

çevre, denge, doğa, etik, insan, sorumluluk, sürdürülebilirlik, varlık

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu temadaki öğrenme çıktıları; açık uçlu sorular, kavram haritası, yapılandırılmış grid, yansıtma yazısı ve dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden “Doğaya müdahale mi, uyum mu?” problemini felsefi perspektifle ele alan “İnsan ve doğa ilişkisi” konulu bir rapor hazırlamaları istenebilir. Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin doğa kavramına, çevre sorunlarına ilişkin temel bilgilerinin ve insan-doğa etkileşimine dair günlük gözlemlerinin olduğu kabul edilir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilere “Doğa denince aklınıza ne geliyor?” ve “İnsan doğayı nasıl etkiler?” gibi doğa ve insan ilişkilerini yansıtan sorular sorulabilir. Bu sorular için beyin fırtınası yöntemi kullanılabilir. Cevapların kavram bulutu üzerinde gösterilmesi istenebilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerden “Doğanın bir parçası olmak ne anlama gelir?” sorusu üzerine düşünmeleri istenebilir.

Antik Yunan Dönemi, Türk-İslam Dönemi ve modern dönemden seçilen kısa metinler incelenebilir.

Öğrencilerden yaşadıkları çevreden doğa-insan etkileşimine dair bir örnek belirlemeleri ve örnekle ilgili değerlendirmelerini yazmaları istenebilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

SBÇ.1.5.1

Öğrencilere doğa-insan ilişkisine dair tarih boyunca yöneltmiş temel sorular (“İnsan doğayı anlamak için mi vardır, yoksa değiştirmek için mi?”, İnsan doğanın parçası mıdır,

yoksa onun rakibi midir?" vb.) ve bu soruların ortaya çıkış koşulları görseller, kısa metinler ve tarihsel bağlamlar üzerinden verilerek öğrencilerin bu problem alanına ilişkin görüşleri alınır **(E1.1)**. Böylece doğa ve insan ilişkisine dair felsefi soruların ortaya çıkış nedenleri açıklanır. Bunun için Sokratik yöntem kullanılır **(KB3.3)**. Öğrencilere Thales (Tales), Herakleitos (Herakleytos), Aristoteles (Aristoteles), Farabi, İbn Sina, Francis Bacon (Frensis Beykin), Rene Descartes (Röne Dekart), Thomas Hobbes (Tomis Hobs), Jean-Jacques Rousseau (Jan Jak Ruso) ve Martin Heidegger (Martin Haydeger) gibi filozofların doğa anlayışını ve dayandığı varsayımları içeren bilgi notları verilir. Bilgilerin öğrenilip öğrenilmediği yapılandırılmış grid tablosuyla değerlendirilir **(OB5)**. Öğrenciler gruplara ayrılır; çevre kirliliği, teknoloji kullanımı ve kentleşme gibi güncel konulardan hareketle doğanın insana emanet olduğu vurgusu yapılarak doğa-insan ilişkisinin tartışılması sağlanır **(D5, D14)**. Gruplar kendi yaşantılarından örnekler vererek bu problemlerin felsefi yönünü belirler **(SDB2.3)**. Tartışmada beyin fırtınası tekniği kullanılır **(D14)**. Grupların öğrendikleri bilgiler yansıtma yazısı ile değerlendirilir **(OB1)**.

SBÇ.1.5.2

Öğrencilerden doğa-insan ilişkisi bağlamında üç farklı felsefi yaklaşımı temsil eden Thales, Farabi ve Rene Descartes'ın doğa-insan ilişkisine dair görüşlerini içeren kısa metinleri incelemeleri, felsefi düşünceleri kendi ifadeleriyle açıklamaları ve metinlerde geçen kavramları tanımlamaları istenir. Bunun için konuşma halkası yöntemi kullanılabilir **(KB2.7)**.

Her filozofun temel kavram ve argümanları kavram haritasında gösterilir **(OB1)**. Öğrenciler seçtikleri iki filozofun doğa anlayışları arasındaki farklılıkları belirler. **(E3.7)**. Bunun için akvaryum yöntemi kullanılır **(E3.5)**. İki filozofun argümanları arasındaki temel fark tablo üzerinde gösterilir **(SDB2.2)**. Çevre etiği, sürdürülebilirlik ve yapay zekâ gibi güncel felsefi yaklaşımlar örneklerle tartışılır **(D5, E3.9)**. Öğrencilerin seçtikleri bir düşünceyi sorgulamaları ve felsefi sorular üretmeleri sağlanır. Bunun için beyin fırtınası yöntemi kullanılır **(D16)**. Doğa ve insan ilişkisine dair savlar eleştirel bakış açısıyla değerlendirilir **(KB3.3)**. Tutarlılık, gerekçelendirme ve etik geçerlilik ölçütleri belirlenerek bunlar örnek metinlerde uygulanır. Bunun için Sokratik sorgulama yöntemi kullanılır **(OB2)**. Öğrenciler gruplara ayrılır ve tarihsel dönemler arasında doğa-insan anlayışının karşılaştırılması sağlanır **(KB2.10)**. Bunun için konuşma halkası yöntemi kullanılır **(E3.5)**. Gruplar tarafından argümanların ortak temaları belirlenerek bu temalar tablo üzerinde gösterilir **(OB5)**. Etkinlikte yansıtma yazısı kullanılır **(SDB1.3)**.

Öğrencilerden performans görevi olarak "Doğaya müdahale mi, uyum mu?" problemini felsefi perspektifle ele alan "İnsan ve doğa ilişkisi" konulu bir rapor hazırlamaları istenebilir. Öğrencilerden farklı dönem filozoflarının doğa-insan ilişkisine bakışlarını [Thales, Farabi, Descartes, Arne Naess (Arne Nays) vb.] inceleyip, günümüz çevre sorunlarıyla ilişkilendirerek bir felsefi değerlendirme raporu hazırlamaları istenir.

Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden doğa ve insan ilişkisine dair kısa felsefi deneme yazmaları istenebilir.

Destekleme "Doğa, insan, etik, sorumluluk" gibi kavramların basit tanımlarla açıklandığı eşleştirme tablosu kullanılabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

6. TEMA: TOPLUM VE KÜLTÜR

Bu temada öğrencilerin toplumun ve kültürün temel unsurlarını çözümlemesi, toplumun ve kültürün temel unsurlarını sorgulaması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 10

ALAN BECERİLERİ SBAB16. Eleştirel Sosyolojik Düşünme (KB2.4. Çözümleme, KB2.8. Sorgulama)

KAVRAMSAL BECERİLER -

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.9. Şüphe Duyma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık

Değerler D5. Duyarlılık, D14. Saygı, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB5. Kültür Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Tarih, Coğrafya, Felsefe, Sosyoloji

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.4. Çözümleme, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.10. Çıkarım Yapma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

SBÇ.1.6.1. Topluma ve kültüre ilişkin unsurları çözümleyebilme

- Toplumu ve kültürü oluşturan unsurları belirler.
- Bu unsurlar arasındaki ilişkileri ortaya koyar.

SBÇ.1.6.2. Toplumun ve kültürün temel unsurlarını sorgulayabilme

- Topluma ve kültüre ilişkin merak ettiği konuyu tanımlar.
- Topluma ve kültüre dair sorular sorar.
- Toplum ve kültür hakkında bilgi toplar.
- Toplanan bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.
- Toplanan bilgilerden toplum-kültür ilişkisine dair çıkarımlar oluşturur.

İÇERİK ÇERÇEVESİ Toplum ve Kültür Arasındaki İlişki

Anahtar Kavramlar değer, kültür, toplum, toplumsal düzen

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu temadaki öğrenme çıktıları; açık uçlu sorular, akran değerlendirme formu, öz değerlendirme formu, kavram haritası ve yansıtma yazısı ile değerlendirilebilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden kültürün dönüşümünü içeren ve geleneksel toplumdan dijital topluma geçişi ele alan görsel destekli poster veya kısa belgesel sunumu hazırlamaları istenebilir. Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin "toplum, kültür, gelenek, değer" gibi kavramları bildikleri kabul edilir.

Ön Değerlendirme Süreci "Kültür sizin için ne ifade ediyor?", "Farklı bir şehirde ya da ülkede yaşasanız hayatınızda neler değişirdi?"; "Bir toplumda "iyi" olarak kabul edilen bir davranışın başka bir toplumda "kötü" olarak kabul edilmesi nasıl açıklanabilir?" soruları yöneltilebilir. Öğrencilerden bireysel olarak kısa cevaplar yazmaları ve bunları sınıfta paylaşımları istenebilir.

Köprü Kurma Farklı kültürlere ait müzik, fotoğraf veya gelenek örnekleri verilebilir. Bu materyallerden hareketle kültürün toplumsal yaşamla nasıl bağlantılı olduğu tartışılabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

SBÇ.1.6.1

Öğrencilere kültürün unsurları ve bu unsurların toplumla ilişkisine dair bilgi notu verilir. Öğrencilerden farklı kültürel ortamlara (düğün töreni, bayram ziyareti, dijital ortamda sanal sohbet ekranları vb.) ait görselleri incelemeleri istenir **(E1.1)**. Görsellere ilişkin yönlendirici sorular sorularak öğrencilerin bireysel olarak yazılı cevap vermeleri sağlanır **(OB1)**. Ardından öğrencilerden kültürel unsur-toplumsal yapı ilişkisini gösteren bir tablo hazırlamaları istenir. Tabloda kültürel unsurların (aile, din, bayram, gelenek, toplumsal roller vb.) toplumsal yapıyla ilişkisini ve bu unsurların toplumsal düzen açısından önemini göstermeleri; hazırladıkları tabloyu sınıfta paylaşmaları istenir **(SDB2.3, OB5)**. Öğrencilerden "Kültürel unsurlar toplum içindeki hangi rolü desteklemektedir?" ve "Kültürel unsurlar toplumsal düzeni nasıl etkilemektedir?" sorularını cevaplamaları istenir **(E3.5)**. Süreç akran değerlendirme formuyla değerlendirilebilir.

Öğrencilerden gruplara ayrılıp “Bir toplumu benzersiz kılan nedir?” sorusundan yola çıkarak kendi çevrelerinden kültürel örnekler belirlemeleri ve mini sunumlar yapmaları istenir **(E1.1)**. Bu süreçte iş birliği içinde çalışılarak farklı bakış açıları paylaşılır **(SDB2.2)**. Kültür unsurları ve kültürel süreçler sınıflandırılır, kültür unsurları arasındaki ilişkiler tablo üzerinde gösterilir **(KB2.7, OB5)**.

SBÇ.1.6.2

Öğrencilere, “Kültür değişirse toplum değişir mi?”, “Teknoloji kültürü dönüştürür mü?” gibi örnek sorular verilerek öğrencilerden kültürle ilgili sorular üretmeleri istenir **(E3.5)**. Öğrencilerden gruplara ayrılmaları ve ürettikleri sorulardan birini seçerek sınıfta paylaşmaları istenir. Öğrencilerin ürettikleri sorular üzerinden küçük gruplarda tartışmaları sağlanır. Bunun için akvaryum tekniği kullanılır **(SDB2.3)**. Süreç; açıklık, araştırılabilirlik, kavrama bağlılık, tarafsızlık gibi ölçütler üzerinden akran değerlendirme formu ile değerlendirilir **(D14, E3.5)**. Öğrencilerin gruplara ayrılarak kültürün öğelerini (dil, sanat, gelenek, değer, teknoloji vb.) araştırmaları istenir. Kültür öğelerinin birbirleriyle ilişkisine dair bir tablo oluşturulur. Bunun için kavram haritası kullanılır **(OB1, D5)**. Toplanan bilgilerin doğruluğu sorgulanır, yanlış veya eksik genellemeler belirlenir **(E3.9)**. Bilgi analizi sırasında öğrencilerin birbirlerinin bulgularına yapıcı geri bildirim vermeleri sağlanır **(SDB2.3)**. Elde edilen bilgilerden hareketle çıkarımda bulunulur ve bu çıkarımlar “Toplum ve Kültür Arasındaki Karşılıklı İlişki” başlıklı bir metne yansıtılır. Bunun için yansıtma yazısı kullanılır **(OB1, KB2.10)**. Metin, öğrencinin kültür ve toplum ilişkisine dair sorumluluk bilinciyle geliştirdiği özgün düşüncelerini içerecek şekilde öğrenci tarafından hazırlanır **(D16)**. Süreç sonunda çalışmalar öz değerlendirme formu ile değerlendirilir **(OB5)**.

Öğrencilerden performans görevi olarak kültürün dönüşümünü içeren ve geleneksel toplumdaki dijital topluma geçişi ele alan görsel destekli poster veya kısa belgesel sunumu hazırlamaları istenebilir. Öğrencilerden yaşadıkları çevreden ya da ailelerinden bir kültürel unsur (yemek, gelenek, müzik, dil, bayram, kıyafet vb.) seçmeleri istenir. Bu unsurun zaman içinde nasıl değiştiği araştırılır ve değişim sosyolojik kavramlarla (kültür, norm, değer, toplumsal değişim, küreselleşme) açıklanır **(D5)**. Ardından bu dönüşümün toplumsal kimlik üzerindeki etkileri değerlendirilir. Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme “Kültürel çeşitlilik toplumsal uyumun gücü müdür, zayıflığı mı?” sorusuna felsefi-sosyolojik bir yorum yazısı hazırlanması istenebilir.

Destekleme Öğrencilerin örnek olayları kültüre ilişkin kavramlarla eşleştirmesi istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2.2. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI II

1. TEMA: MEDENİYETLERİ BİRLEŞTİREN YOLLAR

Bu temada başlıca ticaret yolları ve güzergâhları ile bunların kültürler arası etkileşime; bilgi, sanat ve teknolojinin yayılmasına sağladığı katkıların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 14

ALAN BECERİLERİ SBAB4. Değişim ve Sürekliliği Algılama

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.3. Özetleme

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.2. Sorumluluk, E3.1. Muhakeme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.3. Kendine Uyarlama (Öz Yansıtma), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği

Değerler D3. Çalışkanlık, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Tarih, Coğrafya

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.18. Tartışma, SBAB10. Harita Becerisi (SBAB10.2. Haritayı Çözümleme)

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ**

SBÇ.II.1.1. Geçmişten günümüze başlıca ticaret yollarını ve güzergâhlarını değişim ve süreklilik açısından algılayabilme

- Geçmişten günümüze başlıca ticaret yollarını ve güzergâhlarını karşılaştırır.*
- Geçmişten günümüze başlıca ticaret yollarını ve güzergâhlarını sıralar.*
- Geçmişten günümüze başlıca ticaret yollarının ve güzergâhlarının değişimini nedenleriyle ve sonuçlarıyla yorumlar.*
- Geçmişten günümüze başlıca ticaret yollarını ve güzergâhlarını karşılaştırarak sentezler.*
- Geçmişten günümüze başlıca ticaret yollarına ve güzergâhlarına ilişkin ulaştığı bilgilerden yararlanarak değişim ve sürekliliğe dair kanıta dayalı öngöründe bulunur.*

SBÇ.II.1.2. Ticaret yollarının kültürler arası etkileşime katkılarını özetleyebilme

- Ticaret yollarının kültürler arası etkileşime sağladığı katkılarla ilgili çözümlenme yapar.*
- Ticaret yollarının kültürler arası etkileşime sağladığı katkıları sınıflandırır.*
- Ticaret yollarının kültürler arası etkileşime sağladığı katkıları yorumlar.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Geçmişten Günümüze Başlıca Ticaret Yolları ve Güzergâhları
Ticaret Yollarının Kültürler Arası Etkileşime Katkıları

Anahtar Kavramlar

İpek Yolu, kervan, kervansaray, kültürel alışveriş, seyyah, ticaret yolu, tüccar

**ÖĞRENME KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Bu temadaki öğrenme çıktıları; T tablosu, öğrenme günlüğü, dereceli puanlama anahtarı, çıkış kartı, öz değerlendirme formu ve grup değerlendirme formu ile değerlendirilebilir. Performans görevi olarak öğrencilerden tarihî süreçte ticaret yollarının değişim ve sürekliliğini ortaya koyan, güzergâh değişimleri ile bu değişimlerin ekonomik ve siyasi sonuçlarını içeren bir zaman şeridi posterini hazırlamaları istenebilir. Hazırlanan poster kronolojik akış, içerik, yaratıcılık, kaynak ve görsel materyal kullanımı gibi ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

**ÖĞRENME-ÖĞRETME
YAŞANTILARI****Temel Kabuller**

Öğrencilerin ekonomik faaliyetlerin toplumların yaşam biçimlerini, yerleşim alanlarını ve kültürel gelişimlerini etkilediği bilgisine sahip oldukları kabul edilmektedir.

**Ön Değerlendirme
Süreci**

Tema kapsamında öğrencilere aşağıdaki rehber sorular sorulabilir ve etkinlikler yaptırılabilir: Bir ülke, ekonomisini ticaret üzerine kurmuşsa bu durumun ülkenin şehirleşme biçimine ve kültürel yapısına etkileri hakkında tartışma başlatılabilir.

İnsanların tarım, hayvancılık ve ticaret gibi ekonomik faaliyetleri günlük yaşamlarını nasıl etkilemiştir?

"Ticaret", "kültürel etkileşim", "ticaret yolları", "ürün değişimi" kavramları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla kavram haritası oluşturulabilir.

Bir toplumun başka toplumlarla ticaret yapması onlara neler kazandırır? sorusu üzerinden beyin fırtınası yapılabilir.

Köprü Kurma Öğrencilerin günlük yaşamda tüketilen/kullanılan ürünlerin (kahve, baharat, ipek, porselen, altın vb.) hangi kıtalardan geldiğini araştırarak tarihî ticaret yollarının bugünkü ticari ağların temellerini nasıl oluşturduğunu tartışmaları sağlanabilir.

Öğrencilerin verilen metinler üzerinden günümüzde yaşanan ekonomik rekabet, enerji ticareti ve tedarik zinciri krizlerinin tarih boyunca ticaret yolları üzerindeki hâkimiyet mücadeleleriyle nasıl benzerlik gösterdiğini sorgulamaları sağlanabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları SBÇ.II.1.1

Öğrencilere takas, ticaret, kervan, liman, gümrük, bedesten, kervansaray, arasta ve pazar gibi kavramları içeren bir kavram bulutu verilir. Öğrencilerin bu kavramlar arasında ilişki kurmaları ve tarih boyunca bu kavramların nasıl değiştiğini tartışmaları sağlanır **(SDB2.1)**. Bu tartışmayla tarih boyunca kullanılan ticaret yollarına ilişkin ön bilgiler harekete geçirilir. Ardından "Bir ticaret yolunun güzergâhını belirleyen unsurlar neler olabilir?" sorusu yöneltilerek sınıfta beyin fırtınası yapmaları istenebilir. Tartışma coğrafi koşulların, siyasi sınırların ve ekonomik ihtiyaçların ticaret yollarının oluşumundaki rolünü anlamaya yönelik olarak derinleştirilir **(SDB2.1)**. Öğrencilerin metin, harita ve görsel gibi farklı birincil ve ikincil kaynaklardan yararlanmaları istenir. İpek Yolu, Baharat Yolu, Kral Yolu ve Kürk Yolu'nun başlangıç-bitiş noktalarını, güzergâhlarını ve taşınan başlıca malları incelemeleri sağlanır. Ticaret yollarıyla ilgili elde edilen bilgilerin karşılaştırılarak tablo hâline getirilmesi ve yollar arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların analiz edilmesi istenir **(OB1, OB4, SDB1.1)**. Ticaret yollarının ortaya çıkışı, önem kazanması ve önemini kaybetmesi süreçlerinin kronolojik biçimde sıralanarak zaman çizelgesi oluşturulması istenir. Avrupalıların sömürgeci politikaları ve Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla ticaret yollarının yön değiştirmesi sürecine dikkat edilmesi sağlanır. Avrupalıların sömürgeci politikaları ve Süveyş Kanalı'nın uluslararası ticaret üzerindeki etkileri; bazı yolların önemini yitirmesi ve yeni güzergâhların oluşmasına neden olan ekonomik, siyasi ve teknolojik değişimler sorgulanır **(KB2.18)**. Bu değişimlerin nedenleri ve sonuçları yorumlanarak ticaret yollarındaki dönüşümün dünya ekonomisi, güç dengeleri ve kültürel etkileşim üzerindeki etkileri değerlendirilir. Öğrencilerden günümüz ulaşım projelerinden olan Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu Projesi ve Bir Kuşak Bir Yol Projesi hakkında genel ağıdaki güvenilir kaynaklardan araştırma yapmaları istenir **(KB2.6, E1.1, OB2)**. Elde edilen verilerle tarihî ticaret yolları ile modern ulaşım projeleri karşılaştırılarak bunların sentezlenmesi sağlanır. Tarihî ticaret yolları ile modern güzergâhlar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar T tablosunda gösterilir **(SDB1.3)**. Öğrencilerin yapılan çalışmalardan yararlanarak yeni ulaşım projelerinin Asya-Avrupa ticaret dengelerinde hangi değişikliklere yol açacağına dair kanıta dayalı öngörülerde bulunmaları sağlanır. Süreç sonunda çıkış kartı doldurmaları istenebilir. Performans görevi olarak öğrencilerden tarihî süreçte ticaret yollarının değişim ve sürekliliğini ortaya koyan, güzergâh değişimleri ile bu değişimlerin ekonomik ve siyasi sonuçlarını içeren bir zaman şeridi posterini hazırlamaları istenebilir. Hazırlanan poster kronolojik akış, içerik, yaratıcılık, kaynak ve görsel materyal kullanımı gibi ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Posterler sınıf ortamında sunulur **(E2.2)**. Performans görevini zamanında ve eksiksiz olarak yerine getirmenin önemi üzerinde durularak öğrencilerin sorumluluk bilinci geliştirmeleri sağlanır **(D16.3)**

SBÇ.II.1.2

Öğrencilerden verilen harita ve metinler üzerinden tarih boyunca medeniyetleri birbirine bağlayan İpek Yolu, Baharat Yolu ve Kürk Yolu ticaret yollarını incelemeleri istenir **(SBAB10.2, OB1)**. Anadolu'nun tarih boyunca farklı medeniyetleri birbirine bağlayan köprü olma rolü üzerinde durulur. Öğrencilerin Anadolu'nun stratejik öneminin günümüzde uluslararası ticaret koridorları ve kültürel iş birlikleri aracılığıyla nasıl devam ettiğini değerlendirmeleri sağlanır. Çin, Hindistan, İran, Mezopotamya, Anadolu, Akdeniz

ve Avrupa medeniyetlerinin bu yollar aracılığıyla birbirleriyle kurdukları ekonomik ve kültürel ilişkileri çözümlenmeleri sağlanır. Geçmişten bugüne Türkiye'nin uluslararası ticaret yolları açısından önemini farkına varmaları ve bununla ilişkili değerleri koruyup katkı sağlamaları beklenir **(D19.3)**. Öğrencilerden verilen farklı kaynaklardan yararlanarak ticaret yollarının kültürler arası etkileşime sağladığı katkıları ekonomik, kültürel ve teknolojik etkileri bakımından sınıflandırmaları istenir. Çin'den kâğıt ve pusulanın, İslam dünyasından bilimsel bilginin Avrupa'ya aktarılması gibi örnekler üzerinden yola çıkılarak ticaret yollarının farklı medeniyetler üzerindeki etkilerini yorumlamaları sağlanır. Ticaret yollarının ekonomik, kültürel ve teknolojik etkileri hakkında altı şapkalı düşünme tekniği kullanılabilir. Çalışmalar öz değerlendirme ve grup değerlendirme formları ile değerlendirilebilir. Süreç boyunca öğrencilerin disiplinli çalışma alışkanlığı geliştirmeleri sağlanır **(SDB2.2, E3.1, D3.1)**. Tema sonunda süreci değerlendirmek amacıyla öğrenme günlüğü kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden Orta Çağ seyyahlarından [Marco (Marko) Polo, İbn Battûta, İbn Fadlan] seçilen metinleri inceleyerek ticaret yolları üzerindeki yaşamı yansıtan dijital bir hikâye hazırlamaları istenebilir.

Öğrencilerden dilsiz dünya haritası üzerinde coğrafi, siyasi ve ekonomik faktörleri göz önünde bulundurarak yeni bir ticaret yolu tasarımları istenebilir.

Öğrencilerden kendilerini ticaret yolunda seyahat eden bir kervancı, tüccar ya da seyyahın yerine koyarak ticaret yolculuğunu günlük şeklinde yazmaları istenebilir.

Destekleme Öğrencilerden İpek ve Baharat yollarının geçtiği önemli merkezler (Semerkant, Bağdat, Kahire, İstanbul, Venedik vb.) ile ilgili verilen bulmacayı çözmeleri istenebilir.

Öğrencilerden İpek ve Baharat yollarına ilişkin temel kavramları içeren boşluk doldurma etkinliği veya eşleştirme kartları hazırlamaları istenebilir.

Öğrencilerden dünya haritası üzerinde İpek ve Baharat yollarının geçtiği güzargahları göstermeleri istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. TEMA: TÜRK TARİHİNDEKİ BAŞKENTLER

Bu temada İlk Türk devletlerinde ve Türk İslam devletlerindeki başkentlerin coğrafi ve stratejik özellikleri ile toplumsal ve kültürel hayatıyla ilgili konuların anlaşılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 14

ALAN BECERİLERİ SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma, SBAB3. Tarihsel Empati (SBAB3.1. Tarihsel Bağlamsallaştırma)

KAVRAMSAL BECERİLER -

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E3.1. Muhakeme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB2.2. İş Birliği

Değerler D14. Saygı, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Tarih, Coğrafya

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER SBAB10. Harita Becerisi (SBAB10.2. Haritayı Çözümleme)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

SBÇ.II.2.1. Türk tarihindeki başkentlerin seçilme nedenlerini coğrafi ve stratejik açıdan tarihsel bağlamı içerisinde değerlendirebilme

- Türk tarihindeki başkentlerin seçilme nedenlerini coğrafi ve stratejik açıdan kanıtlara dayalı analiz eder.*
- Türk tarihindeki başkentlerin seçilme nedenlerini coğrafi ve stratejik açıdan inceleyerek dönemin koşullarını fark eder.*
- Türk tarihindeki başkentlerin seçilme nedenlerini coğrafi ve stratejik açıdan günümüz koşullarıyla karşılaştırır.*
- Türk tarihindeki başkentlerin seçilme nedenlerini coğrafi ve stratejik açıdan ait olduğu dönemin koşulları içerisinde açıklar.*

SBÇ.II.2.2. Türk tarihindeki başkentlerin toplumsal ve kültürel hayatını kanıta dayalı sorgulayabilme ve araştırabilme

- Türk tarihindeki başkentlerin toplumsal ve kültürel hayatıyla ilgili merak ettiği soruları sorar.*
- Türk tarihindeki başkentlerin toplumsal ve kültürel hayatıyla ilgili kaynaklardan bilgi toplar.*
- Türk tarihindeki başkentlerin toplumsal ve kültürel hayatıyla ilgili kaynakları inceler.*
- Türk tarihindeki başkentlerin toplumsal ve kültürel hayatıyla ilgili kaynakları sorgular.*
- Türk tarihindeki başkentlerin toplumsal ve kültürel hayatıyla ilgili kaynakları yorumlar.*
- Türk tarihindeki başkentlerin toplumsal ve kültürel hayatıyla ilgili kaynaklardan kanıta dayalı ürün oluşturur ve bunları paylaşır.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Türk Tarihindeki Başkentlerin Coğrafi ve Stratejik Önemi
Türk Tarihindeki Başkentlerin Toplumsal ve Kültürel Hayatı

Anahtar Kavramlar

başkent, idari yapı, kültürel hayat, merkez, stratejik önem, toplumsal yapı

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu temadaki öğrenme çıktıları; balık kılçığı diyagramı, ilişkilendirme diyagramı, çıkış kartı ve dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden Türk tarihindeki başkentlere ait günümüze ulaşan mimari eserleri tanıtan sunum hazırlamaları ve bu sunumları sınıfla paylaşmaları istenebilir. Hazırlanan performans görevi özgünlük, içerik, bilginin doğruluğu, görsel materyal kullanımı ve zaman yönetimi gibi ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin ilk Türk devletleri ve Türk İslam devletleri hakkında bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Tema kapsamında öğrencilere aşağıdaki rehber sorular sorulabilir ve etkinlikler yaptırılabilir:

Farklı coğrafyalarda aynı dönemde hüküm sürmüş Türk devletleri hangileridir? İstanbul'un fethedilmesi Türk tarihinde neden bir dönüm noktasıdır? Türklerin çok geniş bir coğrafyaya yayılma nedenleri hakkında tartışma başlatılabilir. Türk tarihindeki başkentlerle ilgili kelime ilişkilendirme testi hazırlanabilir. Tarih boyunca hangi Türk başkentlerini bildiklerini öğrenmek için 'Türk Başkentleri' başlığı verilerek öğrencilerden bu başlık altında bildiklerini yazmaları istenebilir.

Köprü Kurma Öğrencilerden "Devletlerin başkentinin olmamasının sakıncaları neler olabilir?" sorusunun cevabına dair düşüncelerini açıklamaları istenebilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

SBÇ.II.2.1

Öğrencilere "Bir devlet için başkent seçiminin önemi nedir?" sorusu yöneltilecek beyin fırtınası yaptırılır ve konuya dikkat çekilir **(E1.1)**. Verilen kaynaklar (metinler, belgeler) ve haritalar üzerinden Türk tarihindeki başkentleri (Ötüken, Balasagun, Ordu-Balık, Kaşgar, Gazne, Nişabur, Rey, İsfahan, Merv, Konya, Bursa, Edirne ve İstanbul) incelemeleri sağlanır **(OB1, SBAB10.2)**. Harita üzerinde farklı coğrafi bölgeler gösterilerek başkent seçiminde etkili olan unsurlar (ticaret yolları, doğal savunma hatları, ulaşım olanakları, iklim, stratejik önemi, jeopolitik ve coğrafi konum vb.) tartışılır. Bu süreçte mekânın başkent seçimindeki rolünün analiz edilmesi sağlanır. Öğrenciler küçük gruplara ayrılır. Grupların Türk tarihindeki başkentlerden birini seçerek bu başkentten bulunduğu dönemin siyasi, ekonomik, askerî ve coğrafi koşullarını fark etmeleri sağlanır. Grup çalışması sürecinde öğrencilerin birbirlerine karşı saygılı davranmaları ve üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmeleri beklenir **(D14.3, D16.3)**. Türk tarihindeki başkentler, günümüz başkent seçimleriyle karşılaştırılır. Kaynaklardan ve haritalardan elde edilen veriler balık kılıcı diyagramında gösterilir. Türk tarihindeki başkent seçimlerini ait olduğu dönemin koşulları içerisinde açıklayan kısa bir sunum hazırlanır. Sunum sonunda öğrencilerden çıkış kartı doldurmaları istenebilir.

SBÇ.II.2.2

Öğrencilere Türk tarihindeki başkentlerin toplumsal ve kültürel hayatıyla ilgili görseller gösterilir. "Bu görseller size şehirlerdeki toplum yapısı hakkında neler düşündürüyor?" sorusu sorularak öğrencilerin dikkatleri çekilir. Verilen bilgi görseli üzerinde başkentlerin (Ötüken, Balasagun, Ordu-Balık, Kaşgar, Gazne, Nişabur, Rey, İsfahan, Merv, Konya, Bursa, Edirne ve İstanbul) toplumsal yapısını, inanç sistemlerini, bilim ve sanat anlayışlarını ve ekonomik faaliyetlerini incelemeleri sağlanır. Öğrenciler gruplara ayrılır ve her grubun bir başkent seçmesi istenir. Gruplardan seçtikleri başkentlerdeki toplumsal ve kültürel hayata ilişkin (Konya'da Mevlevilik düşüncesi, İstanbul'un fethi sonrası şehirdeki toplumsal yapı, Gazne'de bilimsel çalışmalar vb.) merak ettikleri bir konuyu belirlemeleri istenir. 5N1K tekniğiyle merak ettikleri konulara ilişkin sorgulama yapmaları sağlanır. Grup çalışması sürecinde öğrencilerin iş birliği içinde sorumluluk bilinciyle hareket etmeleri ve kurallara uygun davranmaları beklenir **(D14.2, D16.3, E1.1)**. Öğrencilerin yazılı, görsel, basılı ve dijital kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgi toplamaları sağlanır **(OB1)**. Bu süreçte dijital ağ kaynaklarından yararlanılırken dijital kimliğin veya kaynağın uzantısının güvenilirliğine dikkat edilir **(OB2)**. Öğrencilerin kaynakları incelemeleri ve bu kaynakları bilginin doğruluğu ve tutarlılığı açısından sorgulamaları sağlanır. Grupların; toplumsal yapı (sınıflar, aile yapısı, gündelik yaşam), inanç sistemleri (dinî inanışlar, ibadet yapıları), ekonomik faaliyetler (ticaret yolları, üretim, zanaat), bilim ve sanat hayatı (medreseler, mimari eserler, edebiyat, bilim insanları) gibi konular çerçevesinde kaynakları yorumlamaları istenir. Elde edilen bilgilerden yararlanılarak başkentlerin toplumsal ve kültürel hayatı ile ilgili ilişkilendirme diyagramı oluşturulur.

Diyagram, dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Değerlendirme sonrası hazırlanan diyagramların panoda sergilenmesi veya dijital ortamda paylaşılması istenir. Performans görevi olarak öğrencilerden Türk tarihindeki başkentlere ait günümüze ulaşan mimari eserleri tanıtan sunumlar hazırlamaları ve bu sunumları sınıfla paylaşmaları istenebilir. Hazırlanan performans görevi özgünlük, içerik, bilginin doğruluğu, görsel materyal kullanımı ve zaman yönetimi gibi ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden “Nişapur’un Orta Çağ İslam Dünyasındaki Önemi” başlıklı bir köşe yazısı yazmaları istenebilir.

Öğrencilerden Türk tarihindeki başkentlerden Merv ve Edirne’nin coğrafi ve stratejik özellikleri ile kültürel hayatını karşılaştırarak neden-sonuç diyagramında göstermeleri istenebilir.

Öğrencilerden Türk tarihindeki başkentleri gösteren bir dijital harita tasarımları istenebilir.

Destekleme Öğrencilerden Türk tarihindeki başkentlerin önemli özelliklerini içeren, görsel ve metinlerle desteklenen bir tarih şeridi oluşturmaları istenebilir.

Öğrencilerden Türk tarihindeki başkentler ve özellikleri yazan eşleştirme kartları hazırlamaları istenebilir.

Öğrencilerden İstanbul’un başkent olmasının Türk tarihindeki önemi ile ilgili kısa bir yazı yazmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3. TEMA: KÜÇÜLEN DÜNYA

Bu temada küreselleşme olgusunun kavranabilmesi ve sorgulanabilmesi, küreselleşme sürecinde meydana gelen değişikliklerin algılanabilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATI 14

ALAN BECERİLERİ SBAB4. Değişim ve Sürekliliği Algılama, SBAB8. Coğrafi Sorgulama

KAVRAMSAL BECERİLER -

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E3.7. Sistematiçlik

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği

Değerler D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Tarih, Coğrafya

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER -

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

SBÇ.II.3.1. Küreselleşme olgusunu sorgulayabilme

- Küreselleşme olgusuna ilişkin sorular sorar.
- Küreselleşme olgusuna ilişkin bilgi toplar.
- Küreselleşme olgusuna ilişkin topladığı bilgileri düzenler.
- Küreselleşme olgusuna ilişkin düzenlediği bilgileri çözümler.
- Küreselleşme olgusuna ilişkin çözümlendiği bilgilerden çıkardığı sonuçları paylaşır.

SBÇ.II.3.2. Küreselleşme sürecinde meydana gelen değişim ve sürekliliği algılayabilme

- Küreselleşme sürecinde meydana gelen değişiklikleri farklı disiplinler açısından karşılaştırır.
- Küreselleşme sürecinde meydana gelen değişiklikleri farklı disiplinler açısından sıralar.
- Küreselleşmenin zamansal değişimini neden ve sonuçlarıyla yorumlar.
- Küreselleşme sürecinde meydana gelen değişiklikleri farklı disiplinler açısından sentezler.
- Küreselleşme kavramının geçmişteki ve bugünkü anlamlarına ilişkin bilgilere ve kendi gözlemlerine dayanarak öngörülerde bulunur.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Küreselleşme
Küreselleşmenin Gelişimi

Anahtar Kavramlar

globalizm, küçülen dünya, küreselleşme

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu temadaki öğrenme çıktıları; çalışma yaprağı, kısa metin ve performans görevi ile değerlendirilebilir. Öğrencilerden küreselleşmenin hangi alanlarda nasıl hissedildiğine ilişkin kısa metin hazırlamaları istenebilir. Performans görevi olarak öğrencilerden küreselleşmenin ilk kez yoğun olarak hissedildiği döneme yönelik araştırma yapmaları ve elde ettikleri bilgileri sunmaları istenebilir. Hazırlanan sunum soru oluşturma, bilgi toplama, bilginin doğruluğu, kaynak çeşitliliği, çıkarımda bulunma, aktarım gibi ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarı ve grup değerlendirme formuyla değerlendirilebilir.

Hazırlanan metinler kaynak inceleme, içerik, görsel materyal kullanımı, grup iletişimi gibi ölçütler kullanılarak oluşturulan dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Ayrıca akran değerlendirme ve grup değerlendirme formları kullanılarak ölçme araçlarında çeşitlilik sağlanabilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin ticaret ve iletişim gibi konuları bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Tema kapsamında öğrencilere aşağıdaki rehber sorular sorulabilir:

Dünya ticareti nasıl başlamış olabilir?

Farklı milletlerden insanlar nasıl iletişime geçmiş olabilir?

“Dünya küçük bir köy hâline geldi.” ifadesini küreselleşme ile ilişkilendirerek nasıl açıklarsınız?

Köprü Kurma Öğrencilere, “Bugün telefonla dünyanın farklı yerlerinden insanlarla konuşabiliyoruz. Sizce bu geçmişteki hangi gelişmelerin sonucu olabilir?” sorusu yöneltilebilir. Küreselleşmeyle sanayi, ticaret, iletişim ve tarım üzerinden bağlantılar kurulabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları SBÇ.II.3.1

Küreselleşme olgusunun herkesçe kabul edilmiş bir tanımının olmamasına vurgu yapılarak, farklı disiplinlerin küreselleşme ile ilgili tanımlamalarını içeren bir araştırma yapılması amacıyla iş birlikli öğrenme yönteminden yararlanılarak planlama yapılabilir. Bu kapsamda ekonomi, uluslararası ilişkiler, eğitim, kültür ve bilişim teknolojileri olmak üzere beş grup oluşturulur. Öğrencilerin ilgilerine göre bir gruba dâhil olmaları sağlanabilir. Gruplardan kendi konularıyla ilgili merak ettikleri araştırma sorularını listelemeleri ve bu soruların cevaplarına nasıl ulaşacaklarını planlamaları istenebilir. Bu süreçte görev bilincine sahip olmanın önemi vurgulanır (**D16.3**). Grupların küreselleşmenin ekonomi, uluslararası ilişkiler, eğitim, kültür ve bilişim teknolojilerine olan etkilerini yansıtan örnek vakalar üzerinden bilgi toplaması sağlanır. Covid-19 pandemisinde yaşanan ekonomik durgunluklar, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın bölgeye yansımaları, İsrail'in Filistin halkına saldırıları vb. konular araştırılabilir. Ulaşılan bilgiler arasında ilişki kurulur (**OB1**). Toplanan bilgilerin iş birlikli öğrenme yöntemiyle çözümlenmesi beklenebilir. Çözümlenen bilgilerden elde edilen sonuçların gruplar arasında paylaşılması sağlanır (**SDB2.1**). Coğrafi sorgulama sürecinde yapılan bilimsel araştırmada sistematiklik ve öz yeterlilik/kendine inanma eğilimleri dikkate alınır (**SDB1.1, SDB1.2, E1.4, E3.7, D5.1**). Tüm çalışmalar sunulduktan sonra ortaya çıkan ürünler kontrol listesi ile değerlendirilebilir. Değerlendirme sonrası tartışma ortamı oluşturularak küreselleşme olgusuyla ilgili sorgulamalar yapılır. Grupların iş birliği ve iletişim becerisinin ölçülmesinde grup değerlendirme formu kullanılabilir. Öğrenmeler açık uçlu sorularla izlenir (**SDB2.1, SDB2.2**).

SBÇ.II.3.2

Öğrencilerin kavram öğretim materyalleri üzerinden konu içeriğinde geçen kavramların anlamlarını açıklamaları istenir. Grup çalışması yoluyla öğrencilerin küreselleşmenin kavram olarak hayatımıza girmesi, küreselleşmenin başlaması, küreselleşmenin somut bir gerçeklik olarak ortaya çıkması, “küresel” (global) kelimesinin kökeni ve bugün kullanılan anlamı, küreselleşmenin aşamalarına ilişkin merak ettikleri bir konuyu belirlemeleri sağlanır (**E1.1, SDB2.1, SDB2.2**). Öğrencilerin belirledikleri konuda ihtiyaçları olan bilgileri fark etmeleri sağlanır (**OB1**). Ulaşılan bilgilerin bilimsel olması gerektiği vurgulanır (**D3.3**). 5N1K tekniği ile merak ettikleri konulara ilişkin sorgulama yapmaları istenir. Yazılı, görsel, basılı ve dijital kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgiler toplanır ve toplanan bilgiler kaydedilir. Bu süreçte dijital ağ kaynakları kullanılırken kaynağın dijital kimliği veya uzantısının güvenilirliği dikkate alınır (**OB2**).

Bu temada performans görevi olarak öğrencilerden sunum hazırlamaları ve sunumlarını paylaşmaları istenebilir. Performans görevi analitik puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formuyla değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Küreselleşme ile ilgili çalışmaları olan bilim insanlarının eserleri önerilir. Bu bilim insanlarının küreselleşmenin anlaşılmasında ne gibi katkıları olduğu, küreselleşmenin en çok hangi alanlarda hissedildiği ve günlük hayata yansımalarının neler olduğu konularında araştırma görevi verilebilir. Ayrıca küreselleşmenin kültürlere etkisi konusunda makale inceleme ve inceleme sonuçlarını raporlayarak sınıfla paylaşma görevi verilebilir.

Destekleme Öğrencilerin küreselleşmenin gelişimi ile ilgili belgesel izlemesi sağlanabilir. Ayrıca “küresel köy” teorisinin araştırması ve bunun günümüz koşulları ile değerlendirilmesi istenebilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI** Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

4.TEMA: KÜRESELLEŞME VE SONUÇLARI

Bu temada öğrencilerin küreselleşmenin boyutları hakkında bilgi edinebilmeleri ve küreselleşmenin sonuçlarını gündelik hayattan örneklerle sorgulayabilmeleri amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 10

ALAN BECERİLERİ SBAB8. Coğrafi Sorgulama

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.6. Bilgi Toplama

EĞİLİMLER E2.2. Sorumluluk, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistemlilik, E3.8. Soru Sorma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Çalışkanlık

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB4. Görsel Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Coğrafya

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB3.3. Eleştirel Düşünme, SBAB11. Tablo, Grafik, Şekil ve/veya Diyagram

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

SBÇ.II.4.1. Küreselleşmenin boyutları hakkında bilgi toplayabilme

- Küreselleşmenin boyutlarıyla ilgili gerekli bilgilere ulaşmak için hangi araçları kullanacağını belirler.
- Belirlediği araçları kullanarak küreselleşmenin boyutlarıyla ilgili ihtiyaç duyduğu bilgilere ulaşır.
- Küreselleşmenin boyutlarıyla ilgili ulaştığı bilgileri doğrular.
- Küreselleşmenin boyutlarıyla ilgili doğruladığı bilgileri kaydeder.

SBÇ.II.4.2. Küreselleşmenin sonuçlarını sorgulayabilme

- Küreselleşmenin sonuçlarına ilişkin sorular sorar.
- Küreselleşmenin sonuçlarına ilişkin bilgi toplar.
- Küreselleşmenin sonuçlarına ilişkin topladığı bilgileri düzenler.
- Küreselleşmenin sonuçlarına ilişkin düzenlediği bilgileri çözümler.
- Küreselleşmenin sonuçlarına ilişkin çözümlendiği bilgilerden çıkardığı sonuçları paylaşır.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Altı Boyutu ile Küreselleşme
Küreselleşmenin Sonuçları

Anahtar Kavramlar

bilim ve teknolojide küreselleşme, ekonomik küreselleşme, eğitimin küreselleşmesi, siyasi küreselleşme, sosyokültürel küreselleşme

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu temadaki öğrenme çıktıları, öz değerlendirme formu ve grup değerlendirme formuyla değerlendirilebilir.

Bu temada performans görevi olarak öğrencilerden küreselleşmenin olumsuz sonuçlarına karşı çözüm önerileri geliştirmeleri ve geliştirdikleri bu önerilerden yola çıkarak duvar gazetesi hazırlamaları istenebilir. Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ve grup değerlendirme formuyla değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin küreselleşme süreci hakkında bilgi sahibi olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilere küreselleşme sürecine ilişkin kavram haritası çalışması yaptırılabilir veya öğrencilerin küreselleşme sürecine yönelik ön bilgileri, soru-cevap yöntemiyle belirlenebilir.

Köprü Kurma

Dünya haritası üzerinde farklı dönemlerde ticaret yolları (İpek Yolu, Baharat Yolu, Kürk Yolu), göç hareketleri, iletişim ağları gösterilir. Öğrencilerden aşağıdaki sorularla köprü kurmaları istenebilir:

Bu yolun (İpek Yolu, Baharat Yolu, Kürk Yolu'ndan herhangi biri) açılması insanları nasıl etkilemiştir? Günümüzde buna benzer bir durum var mıdır?

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

SBÇ.II.4.1

Küreselleşmenin boyutları hakkında bilgi toplamak amacıyla bireysel çalışma veya grup çalışması planlanabilir. Bu kapsamda öğrencilerin genel ağıdan yararlanarak ilgili konuya yönelik kaynakları incelemeleri istenebilir. Sınıfça incelenen materyallerden elde edilen bilgilerin öğretmen rehberliğinde tartışılarak doğrulanması sağlanır (**SDB2.1, SDB2.2**). Öğrencilerle birlikte küreselleşmenin boyutlarına ilişkin tablo hazırlanır (**SBAB11.2, D3.4**). Bu süreçte küreselleşmenin ekonomik, siyasi, bilim ve teknoloji, sosyo-kültürel, eğitim ve çevre boyutlarına yer verilir. Bu şekilde küreselleşmenin boyutlarına ilişkin ulaşılan bilgilerin kaydedilmesi sağlanır. Araştırma sürecinde birincil ve ikincil kaynaklardan faydalanmanın, belirlenen araçları sistematik şekilde kullanarak gerekli bilgilere ulaşmanın ve toplanan bilgileri doğrulayarak kaydetmenin önemi vurgulanır (**E3.5, E3.7, OB1**). Öğrenmeler öz değerlendirme formuyla izlenebilir ve öğrencilere geri bildirim verilir.

SBÇ.II.4.2

Öğrencilerin dikkatini çekmek amacıyla sınıfa küreselleşmenin ekonomik, siyasi, bilim ve teknoloji, sosyo-kültürel, eğitim ve çevre boyutlarındaki sonuçlarına ilişkin görseller getirilir. Bu görsellerden yararlanılarak küreselleşmenin farklı boyutlarındaki sonuçlarına ait çıkarımlar yapılması sağlanır (**OB4**). Yapılan incelemeden hareketle küreselleşmenin bireysel sonuçlarına yönelik tartışma süreci başlatılır (**SDB2.1**). Söz konusu sonuçların her biri (ekonomik, siyasi, bilim ve teknoloji, sosyo-kültürel, eğitim ve çevre) iş birlikli öğrenme yöntemiyle incelenebilir. Bu kapsamda oluşturulan grupların küreselleşmenin etkilerine ilişkin çeşitli araştırma soruları hazırlamaları istenir. Bu sorular üzerinden bilgiler toplanır, toplanan bilgiler sistematik şekilde düzenlenip çözümlenir (**E3.7, E3.8, OB1**). Çözümlenen bilgilerden sonuçlar çıkarılır ve bu sonuçlar metinler şeklinde paylaşılır (**KB3.3**). Paylaşım sürecinde kullanılmak üzere her gruptan ele aldığı sonuçlarla ilgili poster ya da gazete haberi hazırlaması istenebilir. Yapılan çalışmalar öz değerlendirme ve grup değerlendirme formuyla değerlendirilebilir, öğrencilere geri bildirim verilir (**SDB2.2, SDB3.3, E2.2**).

Bu temada performans görevi olarak öğrencilerden iş birlikli öğrenme yöntemi aracılığıyla küreselleşmenin olumsuz sonuçlarına karşı çözüm önerileri geliştirmeleri ve geliştirdikleri bu önerilerden yola çıkarak duvar gazetesi hazırlamaları istenebilir. Performans görevi, analitik dereceli puanlama anahtarı ve grup değerlendirme formuyla değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Öğrencilere güvenilir genel ağ sayfalarından (resmî sayfalar, akademik dergi sayfaları, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlara ait sayfalar vb.) küreselleşme hakkında bilgi toplama görevi verilebilir. Öğrencilere Alev Alatlının küreselleşme ile ilgili düşüncelerinin analiz edilmesi ve küreselleşmenin uluslararası ilişkilere olan etkileri konularında araştırma yapma görevi verilebilir. Öğrencilerin söz konusu araştırma görevlerini tüm sınıf/okul ile paylaşabilmeleri için panel düzenlenebilir.

Destekleme

Küreselleşme ile ilgili görsel ya da yazılı basından haberler öğrenciler tarafından incelenebilir. İnceleme sonucunda öğrencilerin küreselleşme ile ilgili elde edilen bilgilerden eğitimin geleceğine yönelik tahminde bulunmaları sağlanır.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

5. TEMA: BİLGİ, GERÇEKLİK VE HAKİKAT

Bu temada öğrencilerin bilgi, gerçeklik ve hakikat kavramlarına dair problemleri anlaması ve bu kavramlara ilişkin felsefi düşünce ortaya koyması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 10

ALAN BECERİLERİ SBAB14. Felsefi Muhakeme (SBAB14.1. Felsefi Problemleri Anlama)
SBAB15. Felsefi Düşünce Ortaya Koyma

KAVRAMSAL BECERİLER -

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiçlik, E3.9. Şüphe Duyma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık

Değerler D14. Saygı, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Tarih, Coğrafya, Sosyoloji, Felsefe

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.10. Çıkarım Yapma, KB3.3. Eleştirel Düşünme

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ**

SBÇ.II.5.1. Bilgi, gerçeklik ve hakikate ilişkin felsefi problemleri anlayabilme

- a) Bilgi, gerçeklik ve hakikat sorularının ortaya çıkış nedenlerini açıklar.
- b) Bu soruları günlük yaşam deneyimleriyle ilişkilendirerek değerlendirir.

SBÇ.II.5.2. Bilgi, gerçeklik ve hakikat kavramlarına dair felsefi düşünce ortaya koyabilme

- a) Bilgi, gerçeklik ve hakikat kavramlarını felsefi bağlamda çözümler.
- b) Bilgi, gerçeklik ve hakikat arasındaki ilişki üzerine özgün düşünceler oluşturur.
- c) Kendi özgün düşüncelerinden hareketle felsefi bir metin yazar.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Bilgi, Gerçeklik ve Hakikat

Anahtar Kavramlar

algı, bilgi, doğruluk, gerçeklik, hakikat

**ÖĞRENME KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Bu temadaki öğrenme çıktıları; açık uçlu sorular, Venn şeması, karşılaştırma tablosu, felsefi metin yazma, yansıtma yazısı ve dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Performans görevi olarak öğrencilerden "Bilgi çağında doğruluk, hakikat arayışı ve gerçeklik" konulu eleştirel inceleme raporu hazırlamaları istenebilir. Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

**ÖĞRENME-ÖĞRETME
YAŞANTILARI****Temel Kabuller**

Öğrencilerin "bilgi", "gerçeklik" ve "hakikat" kavramlarını günlük yaşamda kullanabildikleri, bilgi kaynakları (duyu, akıl ve deney) konusunda temel farkındalığa sahip oldukları kabul edilir.

**Ön Değerlendirme
Süreci**

Öğrencilere açık uçlu sorular sorularak öğrencilerin "bilgi", "gerçeklik" ve "hakikat" kavramlarına ilişkin neler bildikleri sorgulanabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilere Antik Yunan'dan modern felsefeye kadar öne çıkan filozoflar ve onların bilgi anlayışlarını içeren sözleri verilebilir. Rene Descartes'ın (Röne Dekart) "Düşünüyorum o hâlde varım." ve İmmanuel Kant'ın (İmanuel Kant) "Deneyim olmadan bilgi olmaz." yaklaşımları karşılaştırılabilir, buradan günümüz dijital çağındaki "bilgi kirliliği" tartışmasına geçiş yapılabilir.

**Öğrenme-Öğretme
Uygulamaları**

SBÇ.II.5.1

Öğrencilere felsefede bilgi, gerçeklik ve hakikatin temel problem alanı olduğuna ilişkin kısa bilgi notu verilerek "Bilgi nedir?", "Gerçeklik değişebilir mi?", "Hakikat ile doğruluk aynı şey midir?" soruları yöneltilir. Öğrenciler bu soruların hangi durumlarda ortaya çıktığını bireysel olarak yazar **(OB1)**. Bu aşamada beyin fırtınası tekniği kullanılabilir **(E1.1)**. Öğrenciler bilgi, gerçeklik ve hakikatle ilgili bir günlük yaşam örneği seçer **(SDB2.3)**.

Öğrenciler seçtikleri örneği felsefi problemle ilişkilendirerek sınıfta paylaşır **(D14)**. Bu aşamada akvaryum tartışma tekniği kullanılabilir. Akvaryum tekniğini uygulamak üzere sınıfta küçük bir daire oluşturulur ve tartışacak öğrenciler bu alana alınır **(SDB2.2)**. Diğer öğrenciler gözlemci olarak dış halkada yer alır **(SDB2.3)**. Tartışma sorusu olarak "Günlük hayatta karşılaştığınız bir olayda 'Bu bilgi doğru mu?' diye sorguladığınız bir an oldu mu?" ve "İnsan zihninden bağımsız bir gerçeklikten söz edilebilir mi?", "Hakikate ulaşmak mümkün müdür?" soruları kullanılır.

Tartışma sonunda hem tartışmada yer alan hem de gözlemci olan öğrenciler, konuşmalardaki felsefi problemleri tespit eder **(KB2.10)**.

Etkinliğin devamında öğrencilerden “Bilgi, gerçeklik ve hakikat benim hayatımda nerede?” başlıklı kısa bir metin yazmaları istenir **(KB2.10)**. Süreç öz değerlendirme formu ile değerlendirilebilir.

SBÇ.II.5.2

Öğrencilerin bilgi, gerçeklik ve hakikat kavramlarını tarihsel bağlamda çözümleyebilmeleri için Platon’un “mağara alegorisi”, John Locke’in (Con Lak) “tabularasa” (boş levha) kavramı ve Kant’ın “Algısız kavramlar boş, kavramsız algılar kördür.” sözü ile bu filozofların bilgiye yaklaşımı kısa metinler şeklinde verilir. Bu metinlerdeki bilgi, gerçeklik ve hakikat anlayışları karşılaştırılarak değerlendirmeler yapılır **(KB3.3)**. Bunun için karşılaştırma tablosu kullanılır **(OB1)**. Metinlerin tarihsel bağlamı ve düşünürlerin içinde buldukları dönemin etkileri üzerine soru-cevap yöntemi kullanılarak öğrencilerin merak duyması sağlanır **(E1.1)**. Ardından görüş geliştirme yöntemiyle “Bilgi gerçeği yansıtır mı yoksa inşa mı eder?” ve “Hakikat dış dünyada mı bulunur yoksa insan zihninin bir ürünü müdür?” soruları üzerine özgün düşünceler oluşturulur **(KB3.3)**. Öğrencilerin görüşlerini konuşma halkası yöntemiyle paylaşarak tartışmaları sağlanır **(E3.5)**. Tartışma sürecinde farklı görüşlere karşı saygılı bir tartışma kültürü geliştirilir **(D14)**. Etkinlik boyunca öğrencilerin birlikte çalışmalarını sağlanarak düşünceler geliştirilir **(SDB2.2)**. Öğrencilerden gruplara ayrılmalrı ve “gerçekliğin sınırlarını belirleyen etkenler” konusunu çözümlenmek üzere düşüncelerini Venn şeması üzerinde göstermeleri istenir **(KB2.10)**. Bir daire “duyularla edinilen bilgi”yi, diğeri “akılla kurulan bilgi”yi kesişim noktası ise bu ikisini sentezleyen Kant’ın yaklaşımını temsil eder. Şemalar sınıfta sistematik biçimde sunularak geri bildirim alınır **(E3.7)**. Sunumlarda sorumluluk bilinciyle görev paylaşımı yapılır **(D16)**. Çalışma iş birlikli olarak tamamlanır **(SDB2.2)**. Öğrencilerden güncel yaşamdan seçtikleri bir bilgi örneğini (haber, dijital medya paylaşımı, bilimsel iddia vb.) çözümlenmeleri ve bu bilgiyi doğruluk, gerçekliğe uygunluk ve hakikat iddiası taşıyıp taşımadığı açısından değerlendirmeleri istenir **(KB2.10, OB1, OB2, E3.9, SDB2.3)**. “Benim için gerçek olan nedir?”, “Hakikat nedir ve ona ulaşmak mümkün müdür?” sorularından yola çıkılarak bilgi, gerçeklik ve hakikat ilişkisine dair düşünceler sistematik biçimde kurgulanır ve özgün bir felsefi metin yazılır **(KB3.3, OB1, E3.5)**. Süreç analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir **(SDB1.3)**.

Performans görevi olarak öğrencilerden “Bilgi çağında doğruluk, hakikat arayışı ve gerçeklik” konulu eleştirel inceleme raporu hazırlamaları istenebilir. Dijital medya, sosyal ağlar veya haber kaynaklarından seçilen bir bilgi iddiası analiz edilir. Bilginin doğruluğunu test etmek için felsefi ölçütler (tutarlılık, deneyim, akıl, kaynak güvenilirliği vb.) kullanılır. Öğrencilerden “Gerçek bilgiye ulaşmak mümkün müdür?” sorusuna kendi felsefi görüşleriyle yanıt vermeleri istenir. Performans görevi, analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Günümüz medya ortamında “doğru bilgiye ulaşma” üzerine kısa bir felsefi deneme yazmaları istenebilir.

Destekleme “Bilgi, gerçeklik, doğruluk, kanıt, inanç” kavramlarını açıklayan görsel kartlar hazırlanır. Öğrencilerin bu kartları örnek ifadelerle eşleştirmesi istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

6. TEMA: SOSYAL DEĞİŞME VE KUŞAKLAR

Bu temada öğrencilerin sosyal değişimin kuşakların değer yargılarına etkisini çözümlmeleri ve sosyal değişme ile kuşaklar arasındaki ilişkiye dair eleştirel düşünceleri amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 6

ALAN BECERİLERİ SBAB16. Eleştirel Sosyolojik Düşünme (KB2.4. Çözümleme, KB3.3. Eleştirel Düşünme)

KAVRAMSAL BECERİLER -

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.1. Empati, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık

Değerler D3. Çalışkanlık, D14. Saygı, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Felsefe, Tarih, Psikoloji, Sosyoloji

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.18. Tartışma

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ**

SBÇ.II.6.1. Sosyal değişimin kuşakların değer yargılarına etkisini çözümleyebilme

- a) Sosyal değişimin kuşakların değer yargılarına etkisini belirler.
- b) Sosyal değişim ile kuşaklar arasındaki ilişkiyi belirler.

SBÇ.II.6.2. Sosyal değişim ile kuşaklar arasındaki ilişkiye dair eleştirel düşünebilme

- a) Sosyal değişim ile kuşaklar arasındaki ilişkiyi sorgular.
- b) Sosyal değişim ile kuşaklar arasındaki ilişkiye dair akıl yürütür.
- c) Sosyal değişim ile kuşaklar arasındaki ilişkiye dair çıkarımlarını yansıtır.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Sosyal Değişim ve Kuşaklar

Değer Yargıları

Anahtar Kavramlar

değer yargıları, gelenek, kuşak, sosyal değişim, teknoloji ve toplum, tüketim kültürü

**ÖĞRENME KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Bu temadaki öğrenme çıktıları; açık uçlu sorular, karşılaştırma tablosu, analitik dereceli puanlama anahtarı, öz değerlendirme formu ve akran değerlendirme formu ile değerlendirilebilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden Türkiye'nin 20. yüzyıl başından günümüze kadar geçirdiği toplumsal ve siyasal dönüşümleri analiz ederek Türkiye'ye özgü kuşak tanımları geliştirdikleri bir rapor yazmaları istenebilir.

**ÖĞRENME-ÖĞRETME
YAŞANTILARI****Temel Kabuller**

Bu temada öğrencilerin kuşaklar arasında bazı farkların bulunduğu dair gözlemleri olduğu kabul edilir.

**Ön Değerlendirme
Süreci**

Öğrencilere "Kuşaklar arasındaki farklılıkların kaynağı nedir?", "Teknolojik gelişmeler kuşakların düşünce yapısını ve yaşam tarzlarını nasıl şekillendiriyor olabilir?" soruları yöneltilerek öğrencilerden kuşaklar arası farklılıkların nedenlerini ortaya koymaları istenebilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerden aile bireylerinden birinin (anneanne/dede, anne/baba vb.) gençlik dönemiyle kendi yaşamlarını giyim, müzik, iletişim, iş yaşamı, eğitim gibi başlıklarda karşılaştırmaları istenebilir. Elde edilen örnekler üzerinden "Yaş mı yoksa tarihsel deneyimler mi kuşakları belirler?" sorusu etrafında konuşma halkası düzenlenebilir.

**Öğrenme-Öğretme
Uygulamaları**

SBÇ.II.6.1

Öğrenciler gruplara ayrılır ve bir kuşak (büyük kuşak, sessiz kuşak, baby boomers, X, Y, Z, Alfa vb.) seçilir. Seçilen kuşağın tipik özellikleri, değer yargıları ve bu yargıların nasıl oluştuğu gruplar tarafından araştırılır ve elde edilen bilgiler sunulur (**E3.4, OB1**). Sunumların ardından kuşaklar arası karşılaştırma yapılır. Bunun için karşılaştırma tablosu kullanılabilir (**KB2.6, KB2.7, SDB2.2**). Böylece sosyal değişimin kuşaklara etkisinin belirlenmesi sağlanır. Öğrencilerden geçmiş dönemleri konu alan romanlar, filmler, belgeseller veya yazılı tarihî metinler gibi kültürel ürünleri incelemeleri istenir. Bu kaynaklardan yola çıkarak "Geçmişte hangi değerler önemliydi?", "Toplum nasıldı?", "Ne yenir, ne giyilirdi?", "İletişim nasıldı?" gibi sorulara cevaplar aramaları beklenir. Bunun için konuşma halkası oluşturulabilir. Böylece öğrencilerin geçmişe dair değer yargılarını

kültürel metinler aracılığıyla öğrenmeleri sağlanır **(E2.1)**. Veriler doğrultusunda öğrencilerden sosyal değişimin etkilerini ve kuşaklar arasındaki ilişkiyi kültürel açıdan değerlendiren kısa bir metin yazmaları ve bunu sınıfta sunmaları istenir. Sunum sırasında nezaketli olunması, sorusu olanlara söz hakkı verilmesi ve etkin dinleme yapılması beklenir **(D14.1, OB5)**. Süreç akran değerlendirme formu ile değerlendirilebilir.

SBÇ.II.6.2

Sosyal değişim ile kuşaklar arasındaki ilişkiyi sorgulamaları amacıyla öğrencilere çeşitli tartışma soruları yöneltilir: "Zamanla toplum mu kuşakları yoksa kuşaklar mı toplumu değiştirir?", "Teknoloji hayatımıza hız kazandırırken hangi alışkanlıklarımızı dönüştürdü?", "Sosyal medya kuşaklar arası iletişimi güçlendiriyor mu koparıyor mu?", "Geleneksel aile yapısı mı güçlüdür yoksa modern birey odaklı aile yapısı mı?". Bu sorular aracılığıyla öğrencilerin farklı bakış açıları geliştirmeleri beklenir **(KB2.18)**. Akvaryum tekniği kullanılarak küçük grup tartışmaları yapılır. Her gruptan, verilen bir tartışma başlığı üzerine savlar geliştirmeleri beklenir. Tartışma sonunda her öğrenciden sosyal değişimin kuşaklar üzerindeki etkisine dair kısa bir değerlendirme yazısı yazması istenir **(SDB2.3, E3.3)**. Her öğrenciden sosyal değişimin etkilediği bir toplumsal alan seçmesi beklenir (iletişim, aile yapısı, eğitim, çalışma hayatı, tüketim alışkanlıkları, boş zaman faaliyetleri, kültürel üretim vb.). Seçilen alanda geçmişten günümüze meydana gelen değişim incelenir ve farklı kuşakların bu alandaki deneyimleri karşılaştırılır. Elde edilen bilgiler, görseller ve kısa açıklamalar içeren bir poster sunumuyla sınıfta paylaşılır. Sunumun sonunda bu değişimin nasıl değerlendirildiğinin ve kuşaklar arası ilişkilere etkisinin sözlü ve yazılı olarak ifade edilmesi beklenir **(OB4, D16.3)**. Poster çalışması analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden farklı ülkelerde siyasi ve toplumsal olaylara bağlı olarak kuşaklara verilen adlandırmaları incelemeleri, bu adlandırmalarda kullanılan tarihsel bağlamı ve olayları kavramaları istenir. Ardından Türkiye'nin 20. yüzyıl başından günümüze kadar geçirdiği toplumsal ve siyasal dönüşümleri analiz ederek Türkiye'ye özgü kuşak tanımları geliştirdikleri bir rapor yazmaları istenir.

Bu süreçte öğrencilerin kuşakları belirleyen olayları tanımlamaları, bu olaylarla kuşak özellikleri arasında neden-sonuç ilişkileri kurmaları ve her kuşağa ait temel özellikleri ortaya koymaları beklenmektedir **(E3.10, SDB2.3, D3.2, KB2.10)**. Rapor hem araştırmaya hem de öğrencilerin yaratıcılığına dayanmalı, her kuşak için yapılan adlandırmalar tarihsel gerekçelerle desteklenmeli ve kuşakların toplumsal özellikleri açık bir biçimde ifade edilmelidir. Rapor hazırlama sürecinde öğrencilerin görev ve sorumluluklarını planlamaları, bir yol haritası oluşturmaları ve zamanlarını etkili biçimde yönetmeleri beklenmektedir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden Türkiye'de modernleşme süreciyle birlikte kuşaklar arası farklılaşmayı analiz etmeleri istenebilir. Örneğin Tanzimat kuşağı, Cumhuriyet kuşağı ve günümüz kuşakları karşılaştırılabilir.

Destekleme Kavramları basitleştirilmiş tanım kartlarıyla eşleştirme yaptırılabilir, grafik veya görsel destekli okuma parçaları verilebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2.3. SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI III

1. TEMA: I. VE II. DÜNYA SAVAŞLARININ TOPLUMA YANSIMALARI

Bu temada öğrencilerin, savaşların toplumların günlük yaşamlarını sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda büyük ölçüde etkilediğini; bu etkilerin olumlu ve olumsuz birçok değişime neden olduğunu fark etmeleri amaçlanmaktadır. Mustafa Kemal Atatürk'ün "Yurtta barış, dünyada barış!" veciz sözünden hareketle savaşların yarattığı yıkım ve acıların etkilerinin kavranması ve barışın korunmasının öneminin anlaşılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 10

ALAN BECERİLERİ SBAB3. Tarihsel Empati (SBAB3.1. Tarihsel Bağlamsallaştırma), SBAB4. Değişim ve Sürekliliği Algılama

KAVRAMSAL BECERİLER -

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.2. Sorumluluk

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği

Değerler D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Coğrafya, Edebiyat, Sosyoloji

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER SBAB10. Harita Becerisi (SBAB10.3. Haritadan Çıkarım Yapma)

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ**

SBÇ.III.1.1. I. Dünya Savaşı'nın siyasi, sosyal ve ekonomik açılarından toplumlara yansımalarını dönemin şartları içinde değerlendirebilme

- a) I. Dünya Savaşı'nın siyasi, sosyal ve ekonomik açılarından toplumlara yansımalarını kanıtlara dayalı olarak analiz eder.
- b) I. Dünya Savaşı'nın siyasi, sosyal ve ekonomik açılarından toplumlara yansımalarını dönemin koşulları içinde fark eder.
- c) I. Dünya Savaşı'nın siyasi, sosyal ve ekonomik açılarından toplumlara yansımalarını günümüz koşullarıyla karşılaştırır.
- ç) I. Dünya Savaşı'nın siyasi, sosyal ve ekonomik açılarından toplumlara yansımalarını ait olduğu dönemin koşulları içerisinde açıklar.

SBÇ.III.1.2. II. Dünya Savaşı'nın toplumlara etkilerini değişim ve süreklilik açısından algılayabilme

- a) II. Dünya Savaşı'nın toplumlara etkilerini siyasi, sosyal ve ekonomik açılarından karşılaştırır.
- b) II. Dünya Savaşı'nın toplumlara etkilerini siyasi, sosyal ve ekonomik açılarından sıralar.
- c) II. Dünya Savaşı'nın toplumlara etkilerini nedenleriyle ve sonuçlarıyla yorumlar.
- ç) II. Dünya Savaşı'nın toplumlara etkilerini değişik yönleriyle sentezler.
- d) II. Dünya Savaşı'nın toplumlara etkilerini değişim ve süreklilik açısından ele alarak kanıta dayalı öngöründe bulunur.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

I. Dünya Savaşı'nın Siyasi, Sosyal ve Ekonomik Açılardan Toplumlara Yansımaları
II. Dünya Savaşı'nın Toplumlara Etkileri

Anahtar Kavramlar

demografi, ekonomik kriz, insan hakları, seferberlik, sivil halk

**ÖĞRENME KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Bu temadaki öğrenme çıktıları; açık uçlu sorular, balık kılçığı, grup değerlendirme formu, öz değerlendirme formu, yansıtma yazısı ve dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Performans görevi olarak öğrencilerden savaş döneminde yaşayan bir kişinin gözünden uzakta olan bir yakınına (cephedeki oğluna, başka ülkede olan kardeşine, savaşa katılan eşine vb.) mektup yazmaları istenebilir. Yazacakları mektupta savaşın yıkıcı ve dönüştürücü etkilerine, duygusal durumlara ve günlük hayattaki değişimlere yer vermeleri istenebilir. Hazırlanan mektup; tarihsel bağlamsallaştırma, kaynak kullanımı, kaynağı yorumlama, özgünlük, empati, çıkarımda bulunma gibi ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

**ÖĞRENME-ÖĞRETME
YAŞANTILARI****Temel Kabuller**

Öğrencilerin savaşların sonucunda devletlerin yıkılabileceğini, sınırlarının ve rejimlerinin değişebileceğini bildikleri kabul edilmektedir.

Savaşların toplumların günlük yaşamında olumlu ve olumsuz birçok sonuçları olabileceğini bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Tema kapsamında öğrencilere aşağıdaki rehber sorular sorulabilir ve etkinlikler yaptırılabilir: Bir dünya savaşının sadece cephedeki askerleri değil toplumun her kesimini etkilediğini söyleyebilir miyiz? Neden?

Bir ülkenin savaşa girmesi günlük yaşamı, aileleri, ekonomiyi ve eğitimi nasıl etkiler?

“Dünya Savaşları ve Toplum ” merkeze yazılarak öğrencilerin zihin haritası oluşturmaları istenebilir.

I. Dünya Savaşı ve II. Dünya Savaşı'na katılan toplumların ekonomisi, eğitimi, günlük yaşamı ile ilgili doğru yanlış kartları hazırlanarak öğrencilere uygulanabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilere “Savaşlarla sınırlar değişince sınır dışında kalan topraklarda yaşayan insanların/toplumların yaşamı bu durumdan nasıl etkilenmiştir?” sorusu sorularak öğrencilerin görüşleri alınabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

SBÇ.III.1.1

Öğrencilere Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı öncesindeki sınırlarını gösteren bir harita ile savaş sonrası kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırlarını gösteren harita karşılaştırmalı olarak sunulur (**SBAB10.3**). Öğrencilerin toprak kayıplarının toplumun siyasi, sosyal ve ekonomik hayatında olan etkileri üzerine düşünmeleri sağlanır (**E1.1**). Öğrencilere I. Dünya Savaşı'nda ve savaş sonrasında toplumların durumu ile ilgili metin, görsel, dijital içerik vb. kaynaklar verilir (**OB1, OB2**). Öğrenciler gruplara ayrılır. Gruplara inceleme konuları olarak I. Dünya Savaşı sırası ve sonrasında toplumların siyasi yapısı, sosyal yaşamı ve ekonomik faaliyetleri başlıkları verilir. Her grup verilen kaynaklar üzerinden seçtikleri konu ile ilgili verileri inceler ve tespitlerini kanıta dayalı olarak analiz ederler (**D16.3**). Savaşın toplumlara yansımalarını dönemin koşulları içinde fark etmeleri sağlanır. Her grup bulgularını tabloya aktarır. Tabloda siyasi, sosyal ve ekonomik üç ana başlık altında I. Dünya Savaşı'nın toplumlara etkileri gösterilir. Öğrencilerin savaşların yol açtığı yıkımlar, yoksulluk ve insan kayıpları, göç ve demografik değişim, dayanışma ve vatanseverlik gibi değerlerin pekişmesi, kültür, edebiyat ve sanat üzerindeki etkileri üzerine bütüncül bir bakış açısı ile değerlendirme yapmaları sağlanır (**D19.1, D20.2**). Savaşların toplumlara etkilerini siyasi, sosyal ve ekonomik açılarından günümüz koşullarıyla karşılaştırmaları sağlanır. Öğrenciler savaşların toplumlara etkilerini dönemin koşullarıyla değerlendirir. Grupların iş birliği ve iletişimini değerlendirmek için grup değerlendirme formu kullanılır (**SDB2.1**).

Performans görevi olarak öğrencilerden savaş döneminde yaşayan bir kişinin gözünden uzakta olan bir yakınına (cephedeki oğluna, başka ülkede olan kardeşine, savaşa katılan eşine vb.) mektup yazmaları istenebilir. Yazacakları mektupta savaşın yıkıcı ve dönüştürücü etkilerine duygusal durumlara ve günlük hayattaki değişimlere yer vermeleri istenir. Hazırlanan mektup tarihsel bağlamsallaştırma, kaynak kullanımı, kaynağı yorumlama, özgünlük, empati, çıkarımda bulunma gibi ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

SBÇ.III.1.2

Öğrencilere “Savaşların toplum üzerindeki etkileri sizce yalnızca cepheyle mi sınırlı kalır?” vb. sorular sorularak konuya dikkat çekilir (**E1.1**). Öğrenciler gruplara ayrılır. Öğrenciler verilen kaynaklardan (akademik metinler, kitaplar, görseller ve dijital kaynaklar) yararlanarak savaşların yol açtığı yıkımları, insan hakları ihlalleri, küresel göç ve demografik değişimleri inceler. Savaşların kültür, edebiyat ve sanat üzerindeki yansımaları araştırılır. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin savaşa ve topluma olumlu olumsuz etkileri değerlendirilir. Bu süreçte öğrencilerin savaşların siyasi, sosyal ve ekonomik etkilerini ve topluma olan yansımalarını sıralamaları istenir. Öğrencilerin elde ettikleri bilgileri neden-sonuç ilişkisi kurarak yorumlamaları sağlanır. Gruplardan savaşların öncesi ve sonrasındaki durumun farklılıklarını analiz etmeleri ve bunun sonucunda senteze ulaşmaları istenir.

Elde edilen verilerden hareketle balık kılıçığı tablosu hazırlar (**E2.2, SDB2.1, SDB2.2**). Öğrencilerden savaşların toplum yaşamına olan etkilerini göz önünde bulundurarak geleceğe dair öngöründe bulunacakları bir yansıtma yazısı yazmaları istenir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden I. Dünya Savaşı ve II. Dünya Savaşı'nın Türk toplumunda aile hayatında, ekonomide, eğitimde, günlük yaşamdaki değişime olan etkilerini benzerlik ve farklılıklar açısından karşılaştırmalı tablo oluşturmaları istenebilir.

Öğrencilerden 1915 veya 1944 yılına ait bir haber teması seçerek (kıtlık, ekonomik sıkıntılar, göç, karne vb.) gazete sayfası hazırlamaları istenebilir.

Destekleme Öğrencilerden I. Dünya Savaşı'nın Osmanlı toplumuna siyasi, sosyal ve ekonomik etkileri ile ilgili soru ve etkinliklerin olduğu bir çalışma yaprağını doldurmaları istenebilir.

Öğrencilerden II. Dünya Savaşı'nın nedenlerine ve sonuçlarına ilişkin temel bilgilerin yer aldığı bilgi kartları oluşturmaları istenebilir.

Öğrencilerden Varlık Vergisi, Millî Korunma Kanunu ve karne uygulamalarından birini seçerek kısa bir sunum hazırlamaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. TEMA: XXI. YÜZYILDA BİLİM VE TEKNOLOJİ İLE DEĞİŞEN DÜNYA

Bu temada öğrencilerin XXI. yüzyılda meydana gelen bilimsel ve teknolojik gelişmeleri, bilim ve teknolojinin sosyal bilim disiplinleriyle etkileşimini incelemeleri ve bilimsel gelişmeleri küresel sorunlar bağlamında değerlendirmeleri amaçlanmaktadır. Öğrencilerin bu gelişmelerin birey, toplum ve dünya üzerindeki etkilerini çok yönlü olarak değerlendirmeleri; bilim ve teknolojinin toplumsal değişim süreçlerindeki rolünü kavrayarak bilinçli ve sorumlu bireyler olarak hareket etmeleri hedeflenmektedir.

DERS SAATİ 14

ALAN BECERİLERİ SBAB4. Değişim ve Sürekliliği Algılama (SBAB4.2. Değişim ve Sürekliliği Neden Sonuçlarıyla Yorumlama)

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.8. Sorgulama

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.2. Sorumluluk, E3.1. Muhakeme, E3.8. Soru Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim

Değerler D3. Çalışkanlık

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Tarih, Sosyoloji, Fen Bilimleri

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.14. Yorumlama, KB2.13. Yapılandırma

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ**

SBÇ.III.2.1. XXI. yüzyıldaki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerini değişim ve süreklilik açısından yorumlayabilme

- a) XXI. yüzyıldaki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerini inceler.
- b) XXI. yüzyıldaki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplum hayatında etkilediği unsurları inceler.
- c) XXI. yüzyıldaki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerinin niteliğini sorgular.
- ç) XXI. yüzyıldaki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerinin nedenlerini ve sonuçlarını bağlamdan kopmadan yeniden ifade eder.

SBÇ.III.2.2. XXI. yüzyılda bilim ve teknoloji ile dünyada meydana gelen değişimi sorgulayabilme

- a) XXI. yüzyılda bilim ve teknoloji ile dünyada meydana gelen değişim hakkında merak ettiği konuyu tanımlar.
- b) XXI. yüzyılda bilim ve teknoloji ile dünyada meydana gelen değişim hakkında sorular sorar.
- c) XXI. yüzyılda bilim ve teknoloji ile dünyada meydana gelen değişim hakkında bilgi toplar.
- ç) XXI. yüzyılda bilim ve teknoloji ile dünyada meydana gelen değişim hakkında topladığı bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.
- d) XXI. yüzyılda bilim ve teknoloji ile dünyada meydana gelen değişim hakkında topladığı bilgiler üzerinden çıkarım yapar.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

XXI. Yüzyılda Bilimsel ve Teknolojik Gelişmelerin Toplumsal Yaşama Etkileri
XXI. Yüzyılda Bilim ve Teknoloji İle Dünyada Meydana Gelen Değişim

Anahtar Kavramlar

algoritma, bilim, dijitalleşme, inovasyon, sürdürülebilirlik, teknoloji, toplumsal değişim, yapay zekâ

ÖĞRENME KANITLARI**(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Bu temadaki öğrenme çıktıları; balık kılıcı diyagramı, açık uçlu sorular, öz değerlendirme formu, çıkış kartı ve dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Öğrencilere XXI. yüzyılda ortaya çıkan yeni meslekleri araştırarak (veri analisti, yapay zekâ mühendisi, e-sporcu vb.) bu mesleklerin hangi teknolojik gelişmelerle ortaya çıktığını, toplumsal yaşam ve eğitim üzerindeki etkilerini açıklayan bir sunum hazırlama performans görevi verilebilir. Hazırlanan sunum bilgi toplama, içerik, zaman yönetimi, kaynak ve görsel materyal kullanımı gibi ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

**ÖĞRENME-ÖĞRETME
YAŞANTILARI****Temel Kabuller**

Öğrencilerin bilim, teknoloji ve dijitalleşmenin toplumsal değişimle bağlantısını bildikleri ayrıca bu gelişmelerin birey ve toplum üzerindeki temel etkilerini tanıyıp ayırt edebildikleri kabul edilmektedir.

**Ön Değerlendirme
Süreci**

Tema kapsamında öğrencilere aşağıdaki rehber sorular sorulabilir ve etkinlikler yaptırılabilir: Günlük yaşamınızda hangi teknolojik araçları kullanıyorsunuz? Bu araçların yaşamınızı kolaylaştırdığı veya zorlaştırdığı yönleri nelerdir?

Dijitalleşmenin birey ve toplum üzerindeki etkilerini tartışmaları sağlanabilir.

Dijitalleşmenin topluma etkileri ile ilgili kavram haritası hazırlamaları istenebilir.

Köprü Kurma Öğrencilere tarih öncesi devirlerde insanların yaşamlarını sürdürmek için kullandıkları basit araç ve yöntemlere örnekler verilebilir. Buluşların günümüz teknolojik yeniliklerinin temelini oluşturduğu vurgulanabilir. Ardından “O dönemde insanların hayatını kolaylaştıran keşifler olmasaydı bugün hangi teknolojilere sahip olamazdık?” sorusu sorularak öğrencilerin görüşlerini belirtmeleri sağlanabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

SBÇ.III.2.1

Öğrencilere “Yapay zekâ ve otomasyonun gelişmesi, iş hayatında hangi köklü değişiklikleri beraberinde getirmiştir?” ve “Bilimsel gelişmeler toplumlara sürekli dönüştürse de değişmeyen toplumsal ihtiyaçlar neler olabilir?” gibi sorular sorularak öğrencilerin dikkati konuya çekilir. Öğrencilerden güvenilir dijital kaynaklardan yararlanarak XXI. yüzyılda yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmeleri araştırmaları istenir. İletişim, sağlık, ulaşım, eğitim vb. alanlardaki gelişmelerin toplumsal yaşamdaki etkilerini bilgi toplayarak incelemeleri istenir (**OB1, OB2**). Öğrencilerin edindikleri bilgileri kendi gözlem ve deneyimleriyle ilişkilendirerek bilimsel ve teknolojik gelişmelerin günlük yaşam ve toplum hayatına etkilerini analiz etmeleri sağlanır (**KB2.14, SDB1.1**). İletişim (sosyal medya, mobil teknolojiler vb.), sağlık (yapay zekâ destekli tanı sistemleri, uzaktan sağlık hizmetleri vb.), ulaşım (otonom araçlar, hızlı trenler vb.), eğitim (uzaktan eğitim, akıllı tahta vb.) alanlarından örneklerle bu etkileri sınıflandırmaları istenir. Bu bağlamda öğrencilerin yaşam kalitesinin artması, sosyal izolasyon, dijital okuryazarlık gibi olumlu ve olumsuz etkileri sorgulamaları sağlanır (**KB2.13, E3.1**). Bu çalışma sayesinde öğrencilerin geçmişteki bilimsel gelişmelerle günümüzdeki yenilikler arasındaki süreklilik ve değişim ilişkisini neden-sonuç bağlamında yorumlamaları ve balık kılıcı diyagramı üzerinde göstermeleri istenir (**SDB2.1**). Öğrencilere saygı ve toplumsal sorumluluk gibi temel değerleri gözetmeleri gerektiği hatırlatılır (**E2.2, D3.3**). Yapılan çalışma sonucunda öğrencilerden çıkış kartı doldurmaları istenebilir.

SBÇ.III.2.2

Öğrencilere XXI. yüzyılda gerçekleşen yapay zekâ, biyoteknoloji, genetik mühendisliği, dijital dönüşüm, yenilenebilir enerji, uzay araştırmaları ve veri bilimi gibi alanlardaki bilimsel ve teknolojik gelişmelere dair kısa metinler verilir. Bu metinler farklı sosyal bilim disiplinlerinden (sosyoloji, ekonomi, psikoloji, siyaset bilimi, iletişim, etik vb.) yazılmış örneklerle desteklenir. Öğrencilerin metinlerde ele alınan gelişmeleri incelemeleri istenir. Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruba yapay zekâ, uzay ve havacılık teknolojileri, sağlık ve biyoteknoloji, dijital haklar, uzaktan ve hibrit eğitim modelleri, siber güvenlik, iklim krizi ve yeşil teknolojiler, sanal ve artırılmış gerçeklik (VR/AR) gibi güncel konular verilerek öğrencilerden bilimsel ve teknolojik uygulamaların küresel değişime etkileri ile ilgili merak ettikleri bir konuyu tanımlamaları istenir. Tanımladıkları konuyla ilgili derinlemesine araştırma soruları hazırlamaları sağlanır. Sorular açık uçlu, neden-sonuç ilişkisi kurmaya yönelik olmalıdır (**E1.1, E3.8**). Gruplardan yazılı kaynaklar (raporlar, makaleler, istatistikler), görsel materyaller (belgeseller, infografikler), dijital medya haberleri gibi farklı türde kaynaklardan bilgi toplamaları istenir. Dijital kaynakları kullanırken dijital kimlik, site uzantısı (.gov, .edu, .org vb.) ve yayın tarihi gibi ölçütlerle kaynakların güvenilirliğini değerlendirmeleri istenir (**OB1, OB2**). Ulaştıkları bilgileri kaynaklardaki verilerle karşılaştırmaları istenir; bu süreçte bilgilerin doğruluğunu, geçerliliğini ve nesnelliğini araştırmacı ve sorgulayıcı bir bakış açısıyla değerlendirmeleri beklenir (**D3.3, E3.10**). Öğrencilerin metinlerde yer alan bilgileri örüntüler hâlinde sınıflandırmaları ve bu örüntülerden yola çıkarak XXI. yüzyıl bilim ve teknolojisinin gelecekteki toplumsal değişimlere nasıl yön verebileceğine dair

çıkarımlarda bulunmaları istenir. Çıkarımlarını yazılı ya da görsel biçimde sunmaları sağlanarak sınıfta öğrenme galerisi tekniğiyle paylaşımlar yapılır. Öğrencilerin panodaki içeriklere yorum eklemeleri ve karşılıklı geri bildirimde bulunmaları sağlanır. Öz değerlendirme formu ile süreç değerlendirilebilir (**SDB1.2**). Öğrenmeler açık uçlu sorularla değerlendirilebilir.

Performans görevi olarak öğrencilere; XXI. yüzyılda ortaya çıkan yeni meslekleri (veri analisti, yapay zekâ mühendisi, e-sporcu vb.) araştırmaları, bu mesleklerin hangi teknolojik gelişmelerle ortaya çıktığını ve toplumsal yaşam ile eğitim üzerindeki etkilerini açıklayan bir sunum hazırlamaları görevi verilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerin kendilerini bir bilim insanı olarak hayal ederek gelecekte toplumsal yaşamı etkileyebilecek bir teknolojik yenilik tasarımları ve bu yeniliği anlatan kısa bir hikâye, senaryo veya afiş hazırlamaları sağlanabilir.

Öğrencilerden "XXI. Yüzyılın Bilim İnsanları" başlıklı bir duvar gazetesi veya dijital pano hazırlamaları istenebilir.

Öğrencilerden 2050 yılındaki hayal ettikleri akıllı bir şehrin tasarımını yapmaları ve tasarımlarını poster, maket veya dijital çizim hâline getirmeleri istenebilir.

Destekleme Öğrencilerden seçtikleri bir bilim insanıyla ilgili bilgi kartı hazırlamaları ve bu kişinin toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini açıklamaları istenebilir.

Öğrencilerden seçtikleri bir teknolojik aleti tanıtan poster hazırlamaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3.TEMA: İNSANLIĞI İLGİLENDİREN SORUNLAR

Bu temada uluslararası sorunların sebepleri ile birlikte sorgulanabilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 12

**ALAN
BECERİLERİ** -

**KAVRAMSAL
BECERİLER** KB3.3. Eleştirel Düşünme

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E3.4. Gerçeği Arama

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.3. Sosyal Farkındalık

Değerler D3. Çalışkanlık, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Tarih, Coğrafya

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER** -

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ**

SBÇ.III.3.1. Uluslararası sorunlar ile ilgili eleştirel düşünebilme

- a) *Uluslararası sorunları sorgular.*
- b) *Uluslararası sorunlar konusunda akıl yürütür.*
- c) *Uluslararası sorunlar konusunda akıl yürütmeye ulaştığı çıkarımları yansıtır.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Uluslararası Sorunlar

Anahtar Kavramlar

çocuk sorunları, göç, kadın sorunları, küresel sorun, savaşlar, terörizm

ÖĞRENME KANITLARI**(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Bu temadaki öğrenme çıktıları; analitik dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formu ile değerlendirilebilir. Performans görevi olarak öğrencilerden yerel, bölgesel ve küresel sorunların neler olduğunu belirlemeye yönelik araştırma yapmaları ve bu araştırmayı raporlaştırmaları istenebilir. Performans görevi hazırlık yapma, bilgi toplama, bilgileri çözümlenme ve rapor yazma ölçütlerine göre değerlendirilebilir.

**ÖĞRENME-ÖĞRETME
YAŞANTILARI****Temel Kabuller**

Öğrencilerin temel insani hak ve uluslararası sorunların tüm insanlığı etkilemesi konusunda bilgi sahibi olduğu kabul edilmektedir.

**Ön Değerlendirme
Süreci**

Öğrencilerden "Temel insani haklardan mahrum bırakılmak ne gibi sorunlara yol açar?" sorusundan hareketle tahtada bir zihin haritası oluşturmaları istenebilir. Öğrencilerin uluslararası sorunların insanlığa etkisi hakkında küçük grup çalışmasıyla fikir geliştirmeleri istenebilir. Geliştirilen fikirler listelenerek tartışılabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerin uluslararası su, kuraklık, gıdaya erişim sorunu ve savaşlar ile ilgili haber, okuma parçası, belgesel, video vb. inceleyerek bu sorunların insanlığa etkileri hakkında örnekler vermeleri istenebilir.

**Öğrenme-Öğretme
Uygulamaları**

SBÇ.III.3.1

Öğrencilerden aşırı nüfus artışı, çocuk sorunları, kadın sorunları, göç, ırkçılık, terörizm, trafik sorunları, ormansızlaşma, açlık, madde bağımlılığı, aşırı silahlanma, nükleer silahlar, savaşlar ve soykırım olayları, enerji sorunu, eğitim sorunları, işsizlik, sağlık sorunları, yönetim sorunları, hızlı kentleşme ve konut sorunu, tarım alanlarıyla ilgili sorunlar hakkında bilimsel çalışmalardan faydalanarak bilgi toplamaları istenir **(OB1, E1.1, D3.3, D16.3)**. Öğrencilerin bu bilgilerden yola çıkarak küresel sorunları belirlemeleri, küresel sorunların sebeplerini sorgulamaları ve bu sorunların çözümlerine yönelik akıl yürütmeleri beklenir. Örneğin savaşlar ve soykırım olayları kapsamında İsrail'in Filistinli mazlumlara saldırıları, Filistinli insanların göçe zorlanması, beslenme yetersizliğine ve diğer temel ihtiyaçlara erişimin engellenmesi konusunda poster çalışması yapılır **(SDB1.2, E2.1, E2.2, E3.4)**. Bu çalışma kapsamında öğrencilerin çözüm önerileri sunması beklenir. Öğrencilerden diğer uluslararası sorunlar ve bunların çözümleri hakkında ulaştıkları çıkarımları bilgi görseli hazırlayarak yansıtılmaları istenir **(SDB2.3)**. Uluslararası sorunlar konusunda öğrencilerin akıl yürüterek cevaplayabileceği açık uçlu sorular, çalışma yapıları ile sunulabilir. Çalışma yapıları öğretmen tarafından değerlendirilir ve öğrencilere geri bildirimlerde bulunulur.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilere Türkiye'nin uluslararası sorunların çözümünde oynadığı rol ve bu süreçte yapılan çalışmalar ile Türkiye'nin kurulduğu günden bu yana dünya barışı için yaptığı çalışmalar araştırma görevi olarak verilebilir. Öğrencilerin araştırma görevlerine ilişkin sonuç raporlarını sınıfta sunmaları sağlanabilir. Öğrencilere uluslararası sorunlar konusunda makale inceleme ve inceleme sonuçlarını raporlayarak sınıfta paylaşma görevi verilebilir.

Destekleme Öğrenme sürecinde uluslararası sorunlar ile ilgili özet metinler kullanılabilir. Performans görevi, Mustafa Kemal Atatürk'ün uluslararası barışın sağlanmasındaki çalışmalarının incelenmesi şeklinde düzenlenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

4. TEMA: ULUSLARARASI KURULUŞLAR

Bu tema kapsamında uluslararası kuruluşların özelliklerinin sorgulanabilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATI 12

ALAN BECERİLERİ SBAB8. Coğrafi Sorgulama

KAVRAMSAL BECERİLER -

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E3.1. Muhakeme, E3.2. Odaklanma, E3.7. Sistematiçlik, E3.8. Soru Sorma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB1.3. Kendine Uyarlama (Öz Yansıtma)

Değerler D3. Çalışkanlık

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB7. Veri Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Coğrafya, Tarih

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.12. Mevcut Bilgiye/Veriye Dayalı Tahmin Etme, KB3.3. Eleştirel Düşünme, SBAB11. Tablo, Grafik, Şekil ve/veya Diyagram

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

SBÇ.III.4.1. Uluslararası kuruluşların özelliklerini sorgulayabilme

- Uluslararası kuruluşların özelliklerine ilişkin merak ettiği soruları sorar.*
- Uluslararası kuruluşların özelliklerine ilişkin bilgi toplar.*
- Uluslararası kuruluşların özelliklerine ilişkin topladığı bilgileri düzenler.*
- Uluslararası kuruluşların özelliklerine ilişkin düzenlediği bilgileri çözümler.*
- Uluslararası kuruluşların özelliklerine ilişkin çözmediği bilgilerden çıkardığı sonuçları paylaşır.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Uluslararası Kuruluşların Özellikleri

Anahtar Kavramlar

bölgesel örgütler, küresel örgütler, uluslararası ilişkiler, uluslararası kuruluşlar

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu temada öğrenme çıktıları; öğrenme günlüğü, analitik dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formuyla değerlendirilebilir.

Öğrencilerden performans görevi olarak uluslararası kuruluşların yerel, bölgesel ve küresel sorunların çözümü için yaptıkları çalışmaları incelemeye yönelik araştırma yapmaları, bu araştırmayı raporlaştırmaları ve sunmaları istenebilir. Performans görevi bilgi toplama, bilgileri düzenleme, haber oluşturma ve sunum yapma ölçütlerine göre değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin uluslararası kuruluş, küresel ittifak, bölgesel anlaşma gibi kavramlarla Sadabat Paketi, Balkan Antantı ve Milletler Cemiyetinin kuruluşu gibi temel konuları bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerden Milletler Cemiyetinin kuruluş sürecini ve amacını araştırmaları, kuruluşu sonrasında yapılan çalışmalara yönelik örnekler vermeleri istenebilir. Öğrencilere Sadabat Paketi'na ve Balkan Antantı'na yönelik tablo oluşturma; Milletler Cemiyeti, Balkan Antantı ve Sadabat Paketi ile ilgili kelime ilişkilendirme testi hazırlama görevi verilebilir.

Köprü Kurma

Uluslararası kuruluşların çalışma alanları ile ilgili örnek görsel ve videolar incelenebilir, okuma parçaları üzerinden değerlendirmelerde bulunulabilir. Öğrencilerin sunulan örneklerde uluslararası kuruluşların görevlerinin neler olduğunu ön bilgilerinden ve kendi deneyimlerinden yararlanarak belirlemeleri istenebilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

SBÇ.III.4.1

Uluslararası kuruluşlar hakkında bilgi verilir. T.C. Dışişleri Bakanlığı web sayfasından "Uluslararası Kuruluşlar ve İlişkilerimiz" başlıklı metinler incelenir (**D3.3**). Bu süreçte öğrencilere uluslararası kuruluşların varlık sebepleri hakkında bilgi verilebilir. Öğrencilerden uluslararası kuruluşların (Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler, Dünya Sağlık Örgütü, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı, G-20, Gelişen Sekiz Ülke (D-8) Teşkilatı, İslam İşbirliği Teşkilatı, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü, Şanghay İşbirliği Teşkilatı, Türk Devletleri Teşkilatı) özelliklerine ilişkin sorular hazırlamaları istenir (**E1.1, E3.8, SDB1.2**). Oluşturulan sorulara cevap bulabilmek için birincil ve ikincil kaynaklardan bilgi toplanır (**OB1, E3.2**). Toplanan bilgiler, sistematik olarak coğrafi temsiller ve metin şeklinde düzenlenerek çözümlenir (**SBAB11.2, KB2.12, E3.7**). Çözümlenen bilgilerden sonuçlar çıkarılır ve bunlar paylaşılır (**KB3.3, OB1**). Bu süreçte Türkiye'nin kurucusu ve üye olduğu uluslararası kuruluşlarda Türkiye'nin rolüne yönelik

örnekler verilir. Öğrencilerin uluslararası kuruluşlarla ilgili çalışmaları, öğrenme günlüğü ile değerlendirilebilir. Öğrencilerin uluslararası kuruluşların insanlığı ilgilendiren uluslararası sorunların çözümlerine ilişkin oynadığı rolleri ifade eden verileri dikkatle değerlendirerek mantıklı, tutarlı ve doğru sonuçlara ulaşmaları beklenir **(OB7, E3.1)**.

Bu temada öğrencilerin performans görevi olarak uluslararası kuruluşların yerel, bölgesel ve küresel sorunların çözümü için yaptıkları çalışmaları incelemeye yönelik araştırma yapmaları ve bu araştırmayı raporlaştırmaları istenebilir. Performans görevi analitik dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formuyla değerlendirilir **(SDB1.2, SDB1.3)**.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Uluslararası kuruluşlara yönelik resim yapma, öykü yazma vb. çalışmalar yaptırılabilir. Öğrencilere 3 Ekim Türk Devletleri İşbirliği Günü kapsamında Türk Devletleri Teşkilatının kuruluş sürecini araştırma görevi verilebilir. Ayrıca öğrencilerden TİKA'nın dünyada gerçekleştirdiği çalışmalar konusunda araştırma görevleri istenebilir. Öğrencilerin araştırma görevlerine ilişkin sonuç raporlarını sınıfta sunmaları sağlanabilir.

Destekleme Öğrencilere ilgili konuda kitap okuma veya belgesel izleme görevi verilebilir. Öğrencilerden bu süreçle ilgili geri bildirim vermeleri istenebilir. Performans görevi olarak Türkiye'nin, kuruluşunda etkili olduğu uluslararası kuruluşların amaçlarını kapsayan bir sunum yapma görevi verilebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

5. TEMA: ÖZGÜRLÜK VE SORUMLULUK İLİŞKİSİ

Bu temada öğrencilerin özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair felsefi soru ve problemleri anlamaları, bu ilişki üzerine üretilmiş düşünce ve argümanları değerlendirmeleri amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 10

ALAN BECERİLERİ SBAB14. Felsefi Muhakeme (SBAB14.1. Felsefi Problemleri Anlama, SBAB14.2. Felsefi Düşünce ve Argümanları Değerlendirme)

KAVRAMSAL BECERİLER -

EĞİLİMLER E3.1. Muhakeme, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiçlik, E3.9. Şüphe Duyma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliğı, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB1.3. Kendine Uyarlama (Öz Yansıtma)

Değerler D5. Duyarlılık, D14. Saygı, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı

DISİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Tarih, Coğrafya, Sosyoloji, Felsefe

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.7. Karşılaştırma, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB3.3. Eleştirel Düşünme

**ÖĞRENME ÇIKTILARI
VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ**

SBÇ.III.5.1. Özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair felsefi soru ve problemleri anlayabilme

- Özgürlük ve sorumluluk kavramlarını açıklar.
- Özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair felsefi problemleri yaşamla ilişkilendirerek değerlendirir.

SBÇ.III.5.2. Özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair felsefi düşünce ve argümanları değerlendirebilme

- Farklı dönem filozoflarının özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair düşüncelerini ifade eder.
- Filozofların probleme dair görüşleri arasındaki ilişkileri kurar.
- Özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair güncel düşünce biçimlerini sorgular.
- Özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair güncel düşünce biçimlerinin tutarlılığını ve geçerliliğini inceler.
- Farklı dönem filozoflarının özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair düşüncelerini ve argümanlarını karşılaştırır.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Özgürlük ve Sorumluluk İlişkisi
Farklı Dönem Filozoflarının Özgürlük ve Sorumluluk İlişkisine Dair Argümanları
Özgürlük ve Sorumluluk İlişkisine Dair Güncel Felsefi Yaklaşımlar

Anahtar Kavramlar

irade, özgürlük, sorumluluk, vicdan

**ÖĞRENME KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Bu temanın öğrenme çıktıları; açık uçlu sorular, yapılandırılmış grid, Venn şeması, kavram bulutu, kavram haritası, akran değerlendirme formu ve dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Performans görevi olarak öğrencilerden "İnsan olmak: günümüz toplumunda özgürlük" başlıklı, görsel destekli poster ve kısa belgesel hazırlamaları istenebilir. Performans görevi dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

**ÖĞRENME-ÖĞRETME
YAŞANTILARI****Temel Kabuller**

Öğrencilerin özgürlük ve sorumluluk kavramlarına dair ön bilgilerinin ve görüşlerinin olduğu, felsefe derslerinde işlenen temel felsefi bilgileri bildiği kabul edilir.

**Ön Değerlendirme
Süreci**

Öğrencilerden "Özgürlük denince aklınıza ne geliyor?" ve "Özgürlükle başıboşluk arasında fark var mıdır?" sorularına kısa cevaplar vermeleri istenebilir. Cevaplarda geçen ortak kelimelerin kavram bulutu üzerinde gösterilmesi istenebilir.

Köprü Kurma

Öğrencilere özgürlük, başıboşluk, sorumluluk, irade vb. kavramlar arasındaki ilişkiyi imleyen temel sorular yöneltilerek öğrencilerin bu kavramları açıklamaları istenebilir.

**Öğrenme-Öğretme
Uygulamaları**

SBÇ.III.5.1

Öğrencilere filozofların özgürlük anlayışını ve bu anlayışın dayandığı varsayımları içeren bilgi notları verilir (**OB5**). Notu okuyan öğrenciler gruplara ayrılarak "Sınırsız özgürlük olabilir mi?" ve "Bir çocuk seçimlerinde hangi yaştan itibaren özgür olabilir?" sorularından hareketle özgürlük ve sorumluluk ilişkisini tartışır (**SDB2.1**). Tartışmada beyin fırtınası tekniği kullanılabilir (**D5, D14**). Grupların kendi yaşamlarından örnekler vermeleri ve kendi cevaplarıyla filozofların yaklaşımı arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymaları sağlanır. Bunun için Venn şeması kullanılabilir (**SDB2.3, D14**). Grupların verdiği örnekler akran değerlendirme formuyla değerlendirilir (**OB1**).

SBÇ.III.5.2

Öğrenciler determinizm, indeterminizm, otodeterminizm, fatalizm ve liberteryanizm kavramlarını içeren kısa metinleri inceleyerek bu düşünceleri kendi ifadeleriyle açıklar ve metinlerde geçen kavramları tanımlar. Özgürlük kavramını bu ana görüşler üzerinden değerlendirir. Bunun için konuşma halkası yöntemi kullanılabilir **(KB2.7)**. Öğrencilerden Parmenides, Platon, Diogenes, Farabi, İbn Rüşd, Hegel, Habermas ve Sartre arasından iki filozofu seçmeleri, bu iki filozofun özgürlük ve sorumluluk arasındaki ilişkiye dair görüşlerini ortaya koymaları istenir **(E3.1)**. Bunun için akvaryum yöntemi kullanılabilir **(E3.5)**. İki filozofun argümanları arasındaki ilişki karşılaştırılır **(SDB2.2)**. Öğrencilerden özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair güncel yaklaşımları örnekler vererek tartışmaları istenir **(D5, E3.9)**. Seçilen düşünceler sorgulanır ve bu düşüncelerle ilgili felsefi sorular üretilir. Bunun için beyin fırtınası yöntemi kullanılabilir **(D16)**. Öğrencilerin özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair görüşleri eleştirel tutumla değerlendirmeleri sağlanır **(KB3.3)**. Tutarlılık ve gerekçelendirme ölçütleri belirlenerek örnek metinlerde uygulanır **(E3.7)**. Bunun için Sokratik sorgulama yöntemi kullanılabilir **(OB2)**. Öğrenciler gruplara ayrılır ve tarihsel dönemlere göre özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair görüşler karşılaştırılır **(KB2.10)**. Gruplardan argümanların ortak yanlarını belirlemeleri istenir **(OB5)**. Bu etkinlikte çıkış kartı kullanılabilir **(SDB1.3)**.

Performans görevi olarak öğrencilerden “İnsan olmak: günümüz toplumunda özgürlük” konulu görsel destekli poster ve kısa belgesel hazırlamaları istenebilir. Performans görevi dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair kısa, felsefi deneme yazmaları istenebilir.

Destekleme Özgürlük, irade, etik, sorumluluk gibi kavramlar basit tanımlarla açıklanır ve öğrencilerden bu kavramları eşleştirmeleri istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALAR I Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

6. TEMA: TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME VE TOPLUMSAL ÇÖZÜLMELER

Bu temada öğrencilerin toplumsal bütünleşme ve toplumsal çözümü sorgulaması, bu unsurlarla ilgili araştırma yapması ve bilgilerin doğruluğunu değerlendirerek çıkarım oluşturması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 10

ALAN BECERİLERİ SBAB16. Eleştirel Sosyolojik Düşünme (KB2.8. Sorgulama)

KAVRAMSAL BECERİLER -

EĞİLİMLER E2.3. Girişkenlik, E3.5. Açık Fikirlilik

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D14.Saygı, D16. Sorumluluk, D19. Vatandaşlık

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Tarih, Coğrafya, Felsefe, Sosyoloji

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.10. Çıkarım Yapma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

SBÇ.III.6.1. Toplumsal bütünleşmeyi ve toplumsal çözümü sorgulayabilme

- Toplumsal bütünleşmeyi ve toplumsal çözümü tanımlar.
- Toplumsal bütünleşme ve toplumsal çözümle ilgili sorular sorar.
- Toplumsal bütünleşmeyi etkileyen faktörlerle ve toplumsal çözümün nedenleriyle ilgili bilgileri toplar.
- Toplumsal bütünleşmeyi etkileyen faktörlerle, toplumsal çözümün nedenleriyle ilgili topladığı bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.
- Toplanan bilgilerden faydalanarak toplumsal bütünleşmenin nasıl sağlanabileceği hakkında çıkarım yapar.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Toplumsal Bütünleşme
Toplumsal Çözüm

Anahtar Kavramlar

iş birliği, toplumsal bütünleşme, toplumsal çözüm

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu temadaki öğrenme çıktıları; yansıtma yazısı, poster/sunum dosyası, akran değerlendirme formu, 3-2-1 çıkış kartı, zihin haritası ve analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden toplumsal bütünleşmenin sağlanmasına dair Türkiye ve diğer ülkelerden örneklerle ilgili poster hazırlayarak bunları okul panosunda sergilemeleri istenebilir. Performans görevi dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin toplumların zamanla değiştiğini bildikleri kabul edilir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilere "Toplumsal bağların zayıflamasının ne gibi sonuçları olabilir?", "Eğitim, adalet ve hoşgörü toplumda hangi rolü oynar?" soruları yöneltilerek öğrencilerin yanıtlarını bireysel olarak sınıf arkadaşlarıyla paylaşmaları istenebilir.

Köprü Kurma

Öğrencilere toplumsal bütünleşmeye ve toplumsal çözüme örnek olabilecek yazılı veya görsel materyaller verilerek öğrencilere toplumsal bütünleşmenin sağlanabilmesi için ne-ler yapılması gerektiği konusunda beyin fırtınası yaptırılabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

SBÇ.III.6.1

Öğrencilere toplumsal bütünleşmeyi ve toplumsal çözümü örnekleyen yazılı veya görsel materyaller verilir. Bunlardan hareketle öğrencilerin toplumsal bütünleşmenin ve toplumsal çözümün tanımını yapmaları istenir (**OB1, KB2.10**). Öğrencilerin toplumsal bütünleşmeyi etkileyen faktörler ile toplumsal çözümün nedenleri hakkında iş birliği içinde güvenilir kaynaklardan bilgi toplaması ve toplanan bilgileri sınıf ortamında paylaşması sağlanır (**E2.3**). Süreç akran değerlendirme formu ile değerlendirilir (**OB1, SDB2.2**). Edindikleri bilgilerin doğruluğunu değerlendirmeleri için öğrencilere toplumsal bütünleşmeyi etkileyen faktörler ile toplumsal çözümün nedenleri hakkında bilgi notu verilir. Öğrencilerden gruplara ayrılarak görev bilinciyle çalışmalarını gerektiği hatırlatılır (**D16, SDB2.2**). Gruplardan toplumsal bütünleşmenin nasıl gerçekleştirilebileceği ve toplumsal çözümün nasıl önlenilebileceği hakkında çıkarım yapmaları ve çıkarımlarını

yansıtan sloganlar oluşturmaları istenir **(SDB3.3, KB2.7, KB2.10)**. Çalışmalar yapılırken millî ve manevî değerlere saygı gösterilir **(D19, SDB2.3, OB6)**. Öğrencilerden çalışmalarını ve süreci değerlendiren kısa bir yansıtma yazısı yazmaları istenir **(E3.5, D14)**.

Performans görevi olarak öğrencilerden toplumsal bütünleşmenin sağlanmasına dair Türkiye ve diğer ülkelerden örneklerle ilgili poster hazırlayarak bunları okul panosunda sergilemeleri istenebilir. Performans görevi dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden siyaset kurumunda “toplumsal bütünleşmeyi sağlayan” veya “toplumsal çözülmeye sebep olan” unsurların neler olduğuna yönelik sosyolojik bir araştırma yapmaları istenebilir.

Destekleme Toplumsal bütünleşmeyi sağlayan faktörler ile ilgili zihin haritası hazırlanabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

